

LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA KONNEVEDEN KUNNALLE

Sanna Siekkinen

Opinnäytetyö, kevät 2017

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) + Lastentar-
hanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Siekkinen, Sanna. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma Konneveden kunnalle. Pieksämäki, kevät 2017, 65 s., 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella, työstää ja kehittää hyvä ja toimiva työväline Konneveden kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöiden käyttöön. Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on juuri uudistettu ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on työn alla Konnevedellä. Siihen liittyen laadittiin lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lomake, joka tulee kaikkien Konneveden varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten käyttöön elokuun 2017 alusta. Silloin paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat muuttuvat lakisääteiksi. Kirjallisessa raportissa on johdateltu aiheeseen varhaiskasvatuksen ja sen kehittämisen sekä Konneveden kunnan painotusten kautta.

Opinnäytetyö on työelämälähtöinen, laadullinen kehittämistyö. Se tehtiin yhteistyössä Konneveden kunnan varhaiskasvatuksen kanssa. Alkukartoitus tehtiin teemahaastatteluna, joissa kaikilta Konneveden varhaiskasvatuksen työntekijöiltä kerättiin ehdotuksia ja mielipiteitä lomakkeen ulkomuodosta ja sisällöistä. Haastatteluja tehtiin yhteensä 18. Lomakkeen työstöä ovat ohjanneet valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Lomake laadittiin Konneveden tietotekniikasta vastaavan työntekijän ehdotuksena ensin Word-muotoon ja sen jälkeen PDF-tiedostoksi. Lomake muutetaan sähköiseksi koekäytön jälkeen. Lomakkeen valmistuttua pidettiin työntekijöille perehdytys, jossa puhuttiin kirjaamiseen ja tietosuojaan liittyvistä asioista. Lomake käytiin perehdytyksessä läpi kohta kohdalta, jotta sen käyttö olisi mahdollisimman helppoa käytännön työssä.

Lomakkeen koekäytöstä sähköpostilla kerätty palaute oli positiivista. Kovin moni ei vielä ottanut lomaketta koekäyttöön, mutta kaikki ovat tutustuneet siihen. Tulevana syksynä 2017 lomakkeiden astuessa kaikkien käyttöön kokemus osoittaa varmasti kehittämistarpeita. Koko lapsen varhaiskasvatussuunnitelman prosessista kerätty palaute oli positiivista.

Opinnäytetyö on ajankohtainen ja osuu Konneveden kunnan varhaiskasvatuksen kehittämistyöhön juuri oikeaan aikaan. Prosessi on auttanut kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöitä sisäistämään valtakunnallista ja paikallista uudistusta. Varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ovat Konneveden varhaiskasvatuksen ensimmäiset, joten työ on ollut siksikin hyvin merkityksellistä. Tulevaisuus näyttää, kuinka lomake toimii käytännön työssä.

Asiasanat: lapset, varhaiskasvatus, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, varhaiskasvatussuunnitelma, lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, varhaiskasvatuksen henkilöstö

ABSTRACT

Siekkinen, Sanna. Early Childhood Education Plan for Konnevesi. 65 p., 3 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, Spring 2017.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this thesis was to plan, produce and develop a good and functional tool for the employees of the early childhood education of Konnevesi. The National Core Curriculum for Early Childhood Education and Care has just been updated and the local plan is on the go in Konnevesi. Related to this a form was made for the planning of the early childhood education of children. It will be in use for every child in day care in Konnevesi from August 2017. That is when the local plans will become legal. This thesis begins with a review of early childhood education and the national developing work of it. The things which are underlined in Konnevesi's local plan also lead to the topic.

The thesis has got its theme from working life and it is a qualitative developing work. It was made in co-operation with the early childhood education of Konnevesi. The survey was made with theme interview in which propositions and opinions about the appearance and content of the form were collected from all of the employees in early childhood education of Konnevesi. 18 interviews were made. The National Core Curriculum for Early Childhood Education and Care has been guiding the processing of the form. The form has been made with the help from the employee of information technology of Konnevesi by processing it first into a Word format and then into a PDF format. The form is going to be modified in an electronic format also after it has been in the test run. After making the form an introduction was being held for the employees. Filling the form and privacy protection were the main issues in the introduction. The form was also introduced section by section so that the filling would be as easy as possible in practice.

The feedback of the form was collected by e-mail and it was positive. Not very many took the form into practice yet but everyone has got acquainted with it. In autumn 2017 after taking the forms in usage there are surely some needs of improving shown. The feedback from the whole process of developing work was positive.

The thesis was topical at the moment and hit the developing work of the early childhood education of Konnevesi at precisely the right time. The process has helped the employees of the municipality to digest the national and local renewal. The local early childhood education plan and the child's form are the first in Konnevesi so the work has been very significant. The future will show how the form will work in practice.

Keywords: children, early childhood education, the National Core Curriculum for Early Childhood Education and Care, early childhood education plan, child's early childhood education plan, employees of early childhood education

SISÄLTÖ

1 KONNEVEDEN VARHAISKASVATUSTA KEHITTÄMÄSSÄ.....	6
2 VARHAISKASVATUS SUOMESSA	8
3 KEHITTÄMINEN	11
4 VARHAISKASVATUKSEN KEHITTÄMINEN	13
4.1 Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö.....	14
4.1.1 Uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	15
4.1.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma uusissa perusteissa	15
4.2 Uudistuksen myötä painottuvat asiat	17
4.3 Konneveden varhaiskasvatussuunnitelmassa painottuvat asiat.....	19
5 YHTEISTYÖKUMPPANINA KONNEVESI.....	23
5.1 Konneveden kunta	23
5.2 Konneveden varhaiskasvatus.....	23
6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄ	25
6.1 Tavoitteet ja tarkoitus	25
6.2 Aikataulu ja resurssit	26
7 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI.....	27
7.1 Suunnittelu.....	27
7.1.1 Alkukartoitus.....	29
7.1.2 Haastattelujen purku.....	30
7.2 Lomakkeen työstäminen.....	33
7.3 Työntekijöiden perehdyttäminen lomakkeen käyttöön	34
7.3.1 Perehdytyksen kuvaus	35
7.3.2 Tärkeitä huomioita	36

8 PALAUTE JA ARVIOINTI LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA- LOMAKKEESTA.....	38
8.1 Käyttäjien palautteet lomakkeesta	38
8.2 Arviointi ja johtopäätökset lomakkeesta	38
9 POHDINTAA KEHITTÄMISTYÖSTÄ	40
9.1 Eettisyys ja luotettavuus	40
9.2 Palautetta yhteistyökumppaneilta opinnäytetyön prosessista.....	41
9.3 Itsearviointi	42
9.4 Jatkokehittäminen	44
LÄHTEET	45
LIITE 1: Saatekirje henkilökunnalle	49
LIITE 2: Haastattelukysymykset.....	50
LIITE 3: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	51

1 KONNEVEDEN VARHAISKASVATUSTA KEHITTÄMÄSSÄ

Opinnäytetyöni on kehittämispainotteinen laadullinen opinnäytetyö. Yhteistyökumppaniani on Konneveden kunnan varhaiskasvatus. Laadin lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-lomakkeen (LIITE 3) kunnan varhaiskasvatuksen käyttöön. Opinnäytetyöni on osa koko kunnan kehittämistyötä, jossa Konnevesi työstää oman paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman.

Koko opinnäytetyön työskentely tulee olemaan hyvin innostavaa ja motivoivaa, koska pääsen kehittämään oman kunnan varhaiskasvatusta. Koen tehtävän luottamuksen osoituksena ja pyrin tekemään parhaani joka vaiheessa. Tämän kehittämistehtävän aikana joudun sietämään keskeneräisyyttä, mikä haastaa minut henkilökohtaisesti. Lomake ei todennäköisesti ole koskaan täysin valmis, vaan muokkautuu käytössä toimivuutensa ja yhteiskunnan muutosten määrittelemänä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa koskeva määräys astuu voimaan elokuussa 2017, jolloin lomake otetaan käyttöön kaikille Konneveden varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille. Todennäköisesti se tulee muuttumaan vielä mo-
neen kertaan käytännön työssä.

Työskentelyni alkaa vuoden 2016 syksyllä. Työstän opinnäytetyötä yhteistyössä kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa. Alkukartoituksessa haastattelen ensin koko henkilöstön saadakseni mahdollisimman hyvin kartoitettua, millainen lomake palvelisi heidän työtään. Sen jälkeen työstän lomakkeen. Lomakkeen valmistuttua pidän henkilökunnalle perehdytyksen, jossa esittelen aikaansaannokseni. Tämän jälkeen muutama työntekijä tulee ottamaan lomakkeen koekäyttöön, josta kerään kokemuksia sähköpostilla. Lopuksi pyydän vielä palautetta sähköpostilla omasta osuudestani Konneveden varhaiskasvatuksen kehittämistyössä.

Avaan ensin kirjallisessa työssäni suomalaista varhaiskasvatusta ja sen jälkeen kehittämistä yleensä. Niiden jälkeen kerron ajankohtaisimmat asiat varhaiskasvatuksen valtakunnallisesta kehittämistyöstä. Seuraavaksi esittelen yhteistyökumppanini ja kehittämistehtäväni. Kehittämiseen liittyvän prosessin kuvaus on kirjallisessa työssä seuraavana. Lopuksi puran palautteen ja arvioin kehittämistyön toteutumista. Viimeisenä opinnäytetyössäni on pohdintaosuus, jossa pohdin työn eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyviä

seikkoja. Tässä osuudessa lisäksi reflektoin omaa osaamistani ja onnistumistani Konneveden kunnan varhaiskasvatuksen kehittämistyössä. Kehittämiseen liittyviä jatkoideoita olen myös kirjoittanut viimeiseen osioon. Liitteenä työn lopussa on aloitukseen liittyvä saatekirje henkilökunnalle, haastattelukysymykset ja kehittämäni lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-lomake.

Lähteenä käytän laadukasta ja ajankohtaista lähdekirjallisuutta, internet-lähteitä ja artikkeleja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet toimivat työtäni ohjaavana asiakirjana. Lähteenä käytän myös lukuisia keskusteluja yhteistyökumppanieni kanssa ja työstön aikana pitämäni oppimispäiväkirjaa.

2 VARHAISKASVATUS SUOMESSA

Suomen päivähoitojärjestelmän kehittymiseen on vaikuttanut viime vuosisadalla teollistuminen, maalta kaupunkeihin muutto ja kansakoulujärjestelmän synty. Erityisesti naisten työhön ja opiskelemaan lähtö on luonut tarvetta yhteiskunnalliselle lastenhoidolle. (Alila ym. 2014, 8.) Sosiaalihuollon alaisena päivähoito on ollut ensin lähinnä sosiaalipalveluihin kuuluva hyvinvointipalvelu. Päivähoitolain voimaantulon, vuonna 1973, aikoihin päivähoitoa järjestettiin usein sosiaalisin perustein. (Alila ym. 2014, 9.)

Sittemmin varhaiskasvatusta on kehitetty vastaamaan ympäröivän yhteiskunnan tarpeita vastaavaksi. Rakenteelliset, kulttuuriset ja taloudelliset muutokset näkyvät varhaiskasvatuksen kentällä ja vaikuttavat perheiden elämään. Varhaiskasvatuksen kannalta merkittävimpiä ovat mm. lapsiperheiden monimuotoistuminen, osallisuuteen pyrkiminen, vanhempien työn muuttuminen epäsäännöllisemmäksi, monikulttuurisuuden lisääntyminen, tietoyhteiskunnan kehittyminen ja tuloerojen sekä hyvinvointierojen kasvu. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 29–30.) Käsite päivähoito on todettu vanhentuneeksi ja nykyään käytetäänkin varhaiskasvatus-sanaa (Alila ym. 2014, 19). Tällä vuosituhanella varhaiskasvatus on kokenut uudistuksia ja kehittämistyö on edelleen käynnissä. Suuri muutos tapahtui, kun varhaiskasvatus siirtyi sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudesta opetus- ja kulttuuriministeriöön vuonna 2013 (Alila ym. 2014, 11).

Varhaiskasvatuksen tärkein ja ensisijainen tehtävä on lasten kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan luomalla turvallinen, terveellinen ja virikkeellinen kasvuympäristö. Lapsille tarjotaan turvalliset ihmissuhteet ja annetaan mahdollisuus kehittää valmiuksiaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 32.) Varhaiskasvatus mahdollistaa miesten ja naisten työelämään osallistumisen. Samalla työvoiman saanti mahdollistuu, mikä on yhteiskunnalle merkityksellistä. Perhepoliittisen ja työvoimapolitiittisen tehtävän lisäksi varhaiskasvatuksen tehtävänä on kasvattaa ja kouluttaa lapsia. (Karila 2016, 18.)

Varhaiskasvatuksella on myös erittäin tärkeä tehtävä ennaltaehkäisevänä palveluna perheille (Karila 2016, 20). Varhaiskasvatuspalveluilla voidaan suojata lasta kasvuympäris-

tön riskitekijöiltä. Kehittämistyötä ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa tarvitaan lisäksi monissa asioissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 32.) Tutkimuksissa on todettu varhaiskasvatuksen vaikuttavuuden olevan erityisen suurta niiden lasten kohdalla, jotka tulevat heikoimmista oloista. Kognitiivisen ja sosiaalisen kehityksen osalta lasten on todettu hyötyvän jo osa-aikaisesta osallistumisesta varhaiskasvatukseen erityisesti alle kolmevuotiailla, jotka tulevat tavallisista kotioloista. Heikommista oloista tulleilla saman ikäisillä oleellista on kuinka paljon lapsi varhaiskasvatukseen osallistuu ja kuinka laadukasta varhaiskasvatus on. (Van Belle 2016, 27.) Myös varhaisen varhaiskasvatuksessa aloituksen yhteys myöhemmän koulutuspolun pituuteen sitä pidentävänä on havaittu suomalaistutkimuksella. Vanhempien koulutustaustalla ei ole tässä tutkimuksessa havaittu olevan vaikutusta. (Karila 2016, 20.)

Varhaiskasvatuslaissa tarkoitetaan varhaiskasvatuksella lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta muodostuvaa kokonaisuutta, jossa erityisesti pedagogiikka painottuu (Varhaiskasvatuslaki 1973). Myös Asetus lasten päivähoidosta ohjaa lapsen varhaiskasvatuksen järjestämistä. Siinä määrätään mm. lasten ja aikuisten suhdeluvuista sekä henkilöstön kelpoisuuksista. Päivähoitoyksikön aukioloajat on asetuksen mukaan järjestettävä vastaamaan paikallista tarvetta. (Asetus lasten päivähoidosta 1973.) Valtakunnalliset Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia, jotka tulevat vuoden 2017 elokuussa pakollisiksi (Opetushallitus 2016a).

Varhaiskasvatuksen henkilökunta koostuu Suomessa yleisimmin lastentarhanopettajista, sosionomeista (AMK) ja lähihoitajista. Lastenohjaaja ja vanhat tutkintonimikkeet päivähoitaja ja sosiaalikasvattaja ovat myös varhaiskasvatuksen piirissä tavattavia kelpoisuuksia. Henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista sääteleviä lakeja ovat Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (2005/272) ja Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (1998/986). Niissä säädetään esimerkiksi esiopetusta antavan opettajan, lastentarhanopettajan ja lähihoitajan kelpoisuudesta. Muita varhaiskasvatusta sääteleviä lakeja ovat esimerkiksi Sosiaalihuoltolaki (2014/1301), Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) ja Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (2002/504). Myös Lastensuojelulaki on (2007/417) tärkeä tuntee varhaiskasvatuksen piirissä työskenteleville. Erityisesti ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan usein päivähoidon piirissä.

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja kerho- tai leikkitoimintana (Opetushallitus i.a.a). Suomessa varhaiskasvatuksen piirissä on noin 68 % 1-6-vuotiaista (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016, 1). Määrä on jonkin verran pienempi kuin muissa pohjoismaissa. Jäämme Suomessa varhaiskasvatukseen osallistumisessa EU:n asettamien suositusten alle. (Tuononen 2015.) Kunnat järjestävät varhaiskasvatuspalvelut niitä tarvitseville omalla alueellaan. Viime aikoina on huomattu suuria vaihteluja palveluiden toteuttamisessa. Tämän myötä on herännyt huolenaiheita lasten ja perheiden tasa-arvon toteutumisesta. Valtakunnallisesti tehdään parhaillaan selvitystyötä, että varhaiskasvatuksen laatu saadaan turvattua koko Suomen alueella. (Karila 2016, 43.)

Varhaiskasvatuksen jälkeen lapsi siirtyy esikouluun, joka tuli peruskoulun lailla Suomessa velvoittavaksi vasta pari vuotta sitten. Uudistuksella pyritään takaamaan kaikille lapsille samanvertainen asema koulutukseen nähden (Keränen & Taskinen 2015). Varhaiskasvatuksen tulee muodostaa esiopetuksen ja perusopetuksen kanssa johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus lapsen kasvun ja oppimisen kannalta. Ne kaikki muodostavat perustan elinikäiselle oppimiselle. (Opetusalan Ammattijärjestö OAJ i.a.a.) Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on parantaa lasten oppimisedellytyksiä osana varhaiskasvatusta (Perusopetuslaki 1998). Erityisen tärkeää on huomioida, suunnitella ja arvioida siirtymävaiheet koulutusjärjestelmän eri vaiheissa. Varhaiskasvatuksessa on luotava tiedonsiirtoon käytännöt, joiden avulla tieto siirtyy sujuvasti ja yhteistyö huoltajien kanssa on lapsen edun mukaista. (Opetushallitus 2016a, 18.)

3 KEHITTÄMINEN

Kehittäminen tarkoittaa prosessia, jossa joku tai jokin muuttuu tai kasvaa ja tulee edistyneemmäksi (Cambridge University Press 2017). Tutkimus- ja kehittämistoiminta on tilastokeskuksen mukaan systemaattista toimintaa, jonka tavoitteena on tiedon lisääminen ja tiedon käyttäminen uusien sovellusten löytämiseen. Perustutkimus, soveltava tutkimus ja kehittämistyö muodostavat yhdessä tutkimus- ja kehittämistoiminnan. Prosessi- ja tuotekehitys hyödyntävät tutkimuksen ja käytännön kokemuksen kautta saatua tietoa pyrkien aikaansaamaan uutta tai parantamaan olemassa olevaa. Valtion tutkimuslaitosten tuottamaa, välittämää ja hankkimaa tietoa käytetään poliittisen päätöksenteon pohjana ja yhteiskunnan kehittämisessä. (Tilastokeskus i.a.)

Koulutus on keskeinen väline hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn kehittämisessä Euroopan unionissa. EU:n linjaukset vaikuttavat jäsenvaltioiden toimintaan. Koulutusjärjestelmien kehittäminen toteutetaan jäsenvaltioissa vapaaehtoisuuteen ja toisilta oppimiseen sekä hyvien käytäntöjen jakamiseen perustuen. Yhteistyö saa hyvän perustan, kun koulutuksen tavoitteet ja haasteet ovat samanlaisia kaikissa jäsenvaltioissa. (Opetushallitus i.a.b.)

Ammattikorkeakoulujen kehittämistyö on sellaista, että se palvelee korkeakouluopetusta, tukee aluekehitystä ja työelämää. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminta eroaa toisistaan juuri erilaisina painoituksina. Yliopistossa annetaan tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta eri tieteenaloilta ja ammattikorkeakouluissa taas sovellettu tutkimustyö on käytännönläheistä. Ammattikorkeakouluista valmistuvia onkin kutsuttu ammatillisiksi asiantuntijoiksi. (Vilka 2015, 16–17.) Tutkimustaitoja tarvitaan nykypäivänä kaikkien työelämän toimijoiden ammatillisuuteen kuuluvina. Vaikka ammattikorkeakoulujen tehtävänä ei ole varsinaisesti kouluttaa tutkijoita, perustaidot tutkimusten lukemiseen, arviointiin ja päätösten tekemiseen tutkimustuloksiin perustuen tulee kuitenkin jokaisen ammattikorkeakoulusta valmistuvan oppia. (Vilka 2015, 10.) Opinnäytetyö voi toimia juuri näitä taitoja vahvistaen, mikäli se tehdään konkreettisiin työelämän ongelmiin liittyen ja yhteistyössä työelämän kanssa (Kotila, Mutanen & Kakkonen 2008, 27). Tämä opinnäytetyö on juuri edellä mainitun määritelmän mukainen.

Tämän opinnäytetyön aiheen kannalta oleellista on varhaiskasvatus kehittämisen valossa. Kehittäminen on osa varhaiskasvatuksen tehtävää toteutumisen seurannan ja säännöllisen arvioinnin lisäksi. Varhaiskasvatuksen kehittämisen on oltava tieto- ja tutkimusperustaista. Käytäntöjen kehittäminen, päätöksenteko ja vaikutusten sekä seurausten todentaminen vaativat tehokasta tutkimustiedon hyödyntämistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 16.) Lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantamiseen tarvitaan jatkuvaa ja säännöllistä arviointia. Kansallinen, järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötaso ovat varhaiskasvatuksen kehittämisen ja arvioinnin näkökulmat. Varhaiskasvatuksen laadun ylläpitäminen ja kehittäminen ovat meidän tulevien ammattilaisten tärkeitä tehtäviä. (Opetushallitus 2016a, 60.) Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat lainsäädännön ohella varhaiskasvatuksen kehittämistä koko Suomen alueella.

4 VARHAISKASVATUKSEN KEHITTÄMINEN

Tutkimustieto varhaiskasvatuksen alueelta on lisääntynyt viime vuosina. Aikaisempaa enemmän sitä osataan myös hyödyntää varhaiskasvatuksen kentällä ja kehittämistyö on valtakunnan tasolla käynnissä. Tavoitteena on laadukas varhaiskasvatus, jolla nähdään olevan myönteinen merkitys yksilöille ja yhteiskunnalle. (Karila 2016, 7–8.) Opetus- ja kulttuuriministeriö on juuri aloittanut kehittämisen pitkän ja lyhyen aikavälin selvittämistyön, jonka näkökulmia ovat osallistumisasteen nostaminen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden selvittäminen sekä tulevaisuudessa varhaiskasvatuksessa tarvittavan osaamisen kartoittaminen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017).

Varhaiskasvatuksen vaikuttavuudesta lapsen elämään on puhuttu maailmanlaajuisesti (Karila 2016, 7–8). Sillä tarkoitetaan varhaiskasvatuksen merkittävyyttä osallistumisen kautta lapsen sosiaaliselle ja kognitiiviselle kehitykselle. Lapsen mahdollisuus osallistua itselle mielekkääseen ja pedagogisesti rakennettuun toimintaan tekee varhaiskasvatuksesta monella tavoin vaikuttavaa. Vuorovaikutus toisten lasten kanssa, aikuisten sensitiivisyys ja hyvin rakennetut oppimisympäristöt synnyttävät merkityksellisiä oppimiskokemuksia, jotka lisäävät lasten hyvinvointia. (Karila 2016, 5.)

Varhaiskasvatuksen merkitys ja vaikuttavuus eivät toteudu, mikäli varhaiskasvatus ei ole laadukasta. Suomalaiseen varhaiskasvatukseen vaikuttavat kansainväliset suositukset ja hyvät käytännöt. Vaikka meidän päivähoidojärjestelmämme on erilainen kuin monessa Euroopan maassa, voimme hyödyntää tutkimustietoa ja laatusuosituksia kehittämissä. Vaikuttava varhaiskasvatus vaatii mm. laajempaa osallistumista ja henkilöstön kouluttamista. (Karila 2016, 22–25.) Suomessa varhaiskasvatuspalvelujen siirryttyä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen, on alettu entistä enemmän siirtyä kohti perusopetusmaista varhaiskasvatusta. Tämä on vaikuttanut kehittämisen painopisteiden siirtymiseen. (Alila ym. 2014, 149.)

4.1 Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö

Varhaiskasvatuslaki -entiseltä nimeltään päivähoitolaki- on vuodelta 1973 ja sitä on uudistettu vuonna 2015 (Varhaiskasvatuslaki 1973). Yksikään alkuperäisistä lain pykäläistä ei ole enää voimassa, vaan lakia on muutettu vuosien saatossa useita kertoja (Mahkonen 2016, 36). Uudistuksessa on mm. lisätty lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämisen painotusta (Karila 2016, 29). Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n mukaan lain uudistamista on jatkettava lähivuosina, jotta selkeyttä saadaan mm. henkilöstön kelpoisuuksiin, erityisopetukseen, johtamiseen ja vuorohoitoon (Opetusalan Ammattijärjestö OAJ i.a.b).

Varhaiskasvatus on siirtynyt sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudesta opetusministeriön alaisuuteen vuonna 2013 ja uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat juuri valmistuneet. Ne astuvat voimaan 1.8.2017 (Opetushallitus i.a.c). Ensimmäistä kertaa perusteet ovat kuntia velvoittavia ja niitä on noudatettava kaikessa varhaiskasvatuksen järjestämisessä (Opetushallitus 2016a, 3). Tukimateriaalia on myös saatavilla kuntien kehittämistyön avuksi. Sillä on mahdollista järjestää henkilöstön täydennyskoulutusta. Tukimateriaali auttaa pohtimaan yhdessä millaisia vaatimuksia uusi laki ja varhaiskasvatussuunnitelma tuovat työlle. (Karila 2016, 35.)

Varhaiskasvatusta määrää myös Asetus lasten päivähoidosta, jossa säädetään mm. henkilöstön kelpoisuuksista ja suhdeluvuista lapsiryhmässä sekä päiväkodissa, että perhepäivähoidossa (Asetus lasten päivähoidosta 1973). Valtakunnallisesti suhdelukuihin tehtiin vasta kiristyksiä, joita kaikki kunnat eivät ole ottaneet käyttöön (Seppänen 2016). Keskeisenä kehittämistyön kohtana pidetään henkilöstön koulutustasoa. Tällä hetkellä varhaiskasvatukseen valmistuu työntekijöitä yliopistoista, ammattikorkeakouluista ja toiselta asteelta. Koulutusten sisällöt ovat kirjavia ja teoriapohjat erilaisia. (Alila ym. 2014, 17.) Myös työnkuviin, vastuisiin ja velvoitteisiin pyritään saamaan täsmennystä, että saadaan kunkin työntekijän koulutuksen ja kokemuksen todellinen osaaminen käyttöön (Karila 2016, 39).

4.1.1 Uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Uudet valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet valmistuivat vuoden 2016 lopulla. Ne ohjaavat ensimmäistä kertaa varhaiskasvatuksen järjestäjiä kansallisena normina. Aiemmin perusteet ovat olleet suosituksia, nyt niistä tulee velvoittavia määräyksiä. (Koskenniemi 2016.) Näiden määräysten mukaan laaditaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat sekä toteutetaan varhaiskasvatusta. Valtakunnallisen ohjauksen tarkoitus on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle, kasvulle ja oppimiselle. (Opetushallitus 2016a, 8.) Uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet astuvat voimaan elokuussa 2017. Useissa kunnissa ja kaupungeissa onkin juuri nyt kehittämistyö menossa, että vanhat varhaiskasvatussuunnitelmat saadaan ajantasaisiksi. Paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien velvoite koskee myös kunnan hankkimaa muuta varhaiskasvatusta, yksityistä päivähoitoa ja perhepäivähoitoa (Opetushallitus 2016a, 9).

Opetushallitus on laatinut uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet jatkotyönä esiopetus- ja opetussuunnitelmalle. Ne perustuvat oppimiskäsitykseen lapsesta, joka kasvaa, kehittyy ja oppii vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. (Koskenniemi 2016.) Uudet perusteet on tehty ohjaamaan varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin systemaattista arviointia ja kehittämistä. Henkilöstöllä tulee olla yhteinen näkemys siitä parhaasta tavasta, jolla lasten kasvua, oppimista ja hyvinvointia edistetään. (Opetushallitus 2016b.) Uusissa perusteissa korostuvat erityisesti lapsen osallisuus, leikin merkitys ja pedagogiikka (Tikkanen 2016). Tehtävänä uusilla varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla on varhaiskasvatuksen järjestämisen, toteuttamisen ja kehittämisen tukeminen. Myös laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista tulee perusteiden edistää. (Opetushallitus 2016a, 8.)

4.1.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma uusissa perusteissa

Eeva-Liisa Kronqvist toteaa kirjassaan (Kaskela & Kronqvist 2007, 9) lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta seuraavasti:

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ei ole lopputulos ja tuote. Se on prosessi. Lapsen omaa yksilöllistä suunnitelmaa tehdessä tekee juuri sitä, jota

kollegani peräsivät: antaa lapselle tilaa. Paras suunnitelma ei ole lomake. Paras suunnitelma on tarina, kertomus tai kuvaus lapsesta, joka on luotu yhdessä lapsen, hänen vanhempiensa ja päivähoidon ammattilaisten kanssa. Varsinaisen aineiston keräämisessä tärkeimpänä kumppanina on lapsi itse.

Lapsella on lain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle tulee laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, jonka lähtökohtana on lapsen etu ja tarpeet (Opetushallitus 2016a, 10). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee kirjata tavoitteet lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla toteutettavaan varhaiskasvatukseen sekä toimenpiteet niiden toteuttamiseksi. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle. Suunnitelmaa laadittaessa lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja yksilölliset tarpeet selvitetään. Myös kulttuurinen, kielellinen ja katsomuksellinen tausta tulee huomioida suunnitelmassa. Tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen kirjataan myös suunnitelmaan. Lisäksi mahdollinen lääkehoitosuunnitelma on oltava suunnitelmassa mukana. (Opetushallitus 2016a, 10; Varhaiskasvatustaki 1973.)

Yhteistyötä henkilöstön, lapsen ja vanhempien tai muiden huoltajien kanssa vaaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa. Yhteistyöhön osallistuvat tarpeen mukaan myös muut tahot, kuten viranomaiset tai asiantuntijat. Lisäksi tulee selvittää ja huomioida lapsen mielipide ja toiveet. Lastentarhanopettaja vastaa suunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista. Perhepäivähoidossakin käytetään apuna lastentarhanopettajan asiantuntijuutta. (Opetushallitus 2016a, 10.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja se on tarkistettava vähintään kerran vuodessa tai useammin, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät. Arvioinnissa erityisesti toiminnan järjestelyt ja pedagogiikan toteuttaminen ovat kohteena. (Opetushallitus 2016a, 11.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ei siis ole asiakirja, jossa keskeisenä teemana olisi lapsen arviointi. Sen tavoite on ohjata ja kehittää varhaiskasvatuksen työntekijöiden ammatillisuutta ja pedagogista työtä. (Kaskela & Kronqvist 2007, 13–14.)

4.2 Uudistuksen myötä painottuvat asiat

Uusien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden myötä pedagogiikka painottuu sekä varhaiskasvatuksen toiminnassa että dokumentoinnissa. Olen avannut molempia käsitteitä seuraavaksi. Osallisuutta pyritään lisäämään uusissa perusteissa ja meitä ammattilaisia veloitetaan siihen enemmän koko ajan. Myös tämän käsitteen olen ottanut tarkempaan käsittelyyn. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-lomake itse on pedagogisen dokumentoinnin väline, jolla pyritään kehittämään varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja ympäristöä.

Pedagoginen toiminta. Pedagogiikasta on mainittu varhaiskasvatuslain (1973) alussa seuraavasti:

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Varhaiskasvatuslaki määrää tavoitteeksi, että varhaiskasvatuksessa tulee toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka perustuu lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön. (Varhaiskasvatuslaki 1973.) Pedagogiikan määritelmä varhaiskasvatuksessa Opetushallituksen opetusneuvos Anneli Rautiaisen mukaan (Rautiainen 2016) on tietoinen toiminta lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin toteuttamiseksi. Se näkyy arjen toimintakulttuureissa, oppimisympäristöissä ja leikissä. Lasten osallistaminen on erityisen tärkeää.

Pedagogiikka näkyy uusissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vahvasti. Se perustuu määriteltyyn arvoperustaan, käsitykseen lapsesta, lapsuudesta ja oppimisesta. Pedagogiikka on monitieteiseen tietoon perustuvaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. Se on ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa ja edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä henkilöstön yhteistä ymmärrystä parhaasta tavasta edistää lasten oppimista ja hyvinvointia. (Opetushallitus 2016a, 20.) Ammattilaisten on kyettävä oppimaan uutta ja kyseenalaistamaan omia ajattelutapoja, että varhaiskasvatuksen arkeen saadaan hyväksytettyä lapsen oppiminen ja sen pedagoginen tukeminen. Varhaiskasvatus vaatii nyt myös vahvaa pedagogista johtajuutta, että kehittämistyö saadaan tehtyä mahdollisimman pienellä henkilöstön kuormituksella. (Karila 2016, 43.)

Pedagoginen dokumentointi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään pedagogisen dokumentoinnin tarkoittavan varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeistä työmenetelmää. Tarkoitus on tuottaa tietoa lapsen elämästä, kehityksestä, oppimisesta ja tarpeista. Lapsen ajattelu ja kiinnostuksen kohteet ovat myös dokumentoinnin kohteena lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä. Lisäksi dokumentoidaan lapsiryhmän toimintaa. (Opetushallitus 2016a, 37.)

Varhaiskasvatuksen toteuttaminen lapsilähtöisesti edellyttää pedagogista dokumentointia, joka on toiminnan suunnittelun perusta. Sen avulla suunnitellaan oppimisympäristöjä, työtapoja ja menetelmiä sekä toteutetaan toimintaa ja sisältöjä sellaisiksi, että ne vastaavat lasten kiinnostuksia ja tarpeita. Kyseessä ei siis ole mikään vähäpätöinen asia, vaan yksi työn keskeisimmistä lähtökohdista. (Opetushallitus 2016a, 37.)

Opinnäytetyöni lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on osa tätä pedagogisen dokumentoinnin prosessia, ja niiden avulla suunnitellaan ja toteutetaan sekä yksittäisen lapsen, että koko lapsiryhmän toiminnan sisältöjä ja toteutustapoja. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalla ei pyritä muokkaamaan lasta vaan toimintaa ja oppimisympäristöjä (Parrila & Fonsen 2016, 80). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma toimii myös arvioinnin työkaluna, ei lapsen vaan toiminnan (Opetushallitus 2016a, 37). Varhaiskasvatuslaki velvoittaa kuntia järjestämänsä varhaiskasvatuksen arviointiin. Laissa korostetaan vahvasti myös lapsen ja vanhempien tai muiden huoltajien osallisuutta suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. (Parrila & Fonsen 2016, 91–92.)

Osallisuus. Nykypäivänä puhutaan paljon osallisuudesta. Lasten osallisuuteen määrätään uusissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa monessa eri kohdassa. Olemme puhuneet aiheesta koko opinnäytetyöni työstön ajan yhteistyökumppanieni kanssa. Selvästi on niin, että Konneveden uuden varhaiskasvatussuunnitelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on lisätä lasten ja vanhempien osallisuutta.

Osallisuus on subjektiivinen kokemus. Siinä ratkaisevaa on nimenomaan lapsen oma tunne osallisuudesta. (Järvinen & Mikkola 2015, 13.) Osallisuuden tavoitteena on aktiivisten, ajattelevien, itseensä luottavien ja toiset huomioon ottavien lasten kasvattaminen. Näiden taitojen oppiminen tapahtuu vastuun ottamisen ja kantamisen harjoittelemisen

kautta. (Roos 2016, 54.) Osallisuuden rakentua vuorovaikutuksessa toisiin lapsiin ja aikuisiin päivähoiton yhteisö on merkittävässä roolissa. Perinteiset toimintatavat ja rutinit joudutaan kyseenalaistamaan ja niihin tulee tehdä muutoksia, että mahdollistetaan aito kohtaaminen lapsen kanssa. Lapsen aloitteiden ja ehdotusten kuulemisen lisäksi kasvatuskumppanuus nousee erityisen tärkeään rooliin osallisuutta kasvatettaessa. (Järvinen & Mikkola 2015, 15–17.)

Kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa kuuluvat lasten oikeuksiin (Opetushallitus 2016a, 24). Lasten osallisuutta vahvistavalla sensitiivisellä kohtamisella mahdollistetaan lasten ymmärryksen kehittymistä yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin osallistuminen vahvistaa osallisuutta. (Opetushallitus 2016a, 30.) Vanhempien mielipiteitä ja ehdotuksia on kyseltävä usein ja aktiivisesti. Ja vieläpä niin, että kysymysten tulokset yltyvät toiminnan toteutuksen asteelle saakka. (Järvinen & Mikkola 2015, 16.)

4.3 Konneveden varhaiskasvatussuunnitelmassa painottuvat asiat

Leikin merkitys lapsen kasvulle ja kehitykselle tulee painottumaan Konneveden paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja pedagogisen toimintakulttuurin kehittäminen löytyvät kunnan talousarvioista vuodelle 2017 (Konneveden kunta 2016, 20). Konneveden kuntastrategiassa luonto ja liikunta ovat tulevaisuuden linjauksissa painottuneena (Konneveden kunta 2016, 8). Nämä painotukset ovat myös tulevassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Työstämässäni lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-lomakkeessa luonto ja liikunta näkyvät kuvituksessa.

Leikki. Konneveden paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee painottumaan leikin merkitys lapsen kasvulle ja kehitykselle. Myös uusissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa se mainitaan pedagogisen toiminnan elementtinä. Leikki on niin ikään lapselle luontainen tapa olla ja elää. Lapsi hahmottaa ja jäsentää maailmaa leikin kautta ja rakentaa samalla käsitystä itsestään ja toisista ihmisistä. (Opetushallitus 2016a, 38.)

Leikki kehittyy vuorovaikutuksessa. Se opettaa sosiaalisia taitoja eli toisten kanssa olemista ja toimimista. Vuorottelun, yhteisymmärryksen ja vastavuoroisuuden oppiminen sekä harjoittelu tapahtuvat leikissä. (Järvinen & Mikkola 2015, 51.) Varhaiskasvatuksen henkilöstön on tiedostettava erilaisten leikkien merkitys lapsen kehitykselle. Leikin edellytysten turvaaminen, leikkien ohjaaminen ja lasten osallisuuden mahdollistaminen kuuluvat henkilöstön tehtäviin. Lisäksi lapsen erilaisille leikeille tulee varhaiskasvatuksessa luoda mahdollisuuksia. Lasten leikin tukeminen tulee olla suunnitelmallista ja tavoitteellista ja tapahtua joko leikin ulkopuolelta tai aikuisen mukana olemisella leikissä. Tämän lisäksi leikkiä tulee havainnoida ja dokumentoida. (Opetushallitus 2016a, 39.)

Mielekkäin tapa tukea yhteisöllisyyttä ja sosiaalisten taitojen kehittymistä on leikki. Lapsen leikkiin pääseminen on tärkeintä päivähoitossa. Päivähoitohenkilöstön suunnitellut tavoitteelliset sisällöt eivät ole niin tärkeitä. (Järvinen & Mikkola 2015, 50.) Siksi lasten leikkiä tulee tukea ja siihen tulee aktiivisesti rakentaa mahdollisuuksia. Leikin tukemisessa on edellä mainittujen seikkojen lisäksi tärkeää rakentaa oppimisympäristöjä joustaviksi ja muunneltaviksi. Hyvä oppimisympäristö kutsuu ja kannustaa lapsia leikkimään. Lasten kulttuurin tuntemus ja lasten median sisältöjen tunteminen auttavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä havainnoimaan leikkiä. (Opetushallitus 2016a, 39.)

Liikunta. Varhaiskasvatuslaissa sanotaan, että jokaisella lapsella on oikeus liikuntakasvatukseen varhaiskasvatuksen osana (Varhaiskasvatuslaki 1973). Lasten liikkumaan ja liikunnan ilon kokemiseen innostaminen ovat valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteita. Sekä ohjattu että omaehtoinen liikunta tulee mahdollistaa päivähoiton aikana jokaiselle lapselle. Lapsilähtöisyys, säännöllisyys, monipuolisuus ja tavoitteellisuus ovat liikuntakasvatuksen päämääriä. (Opetushallitus 2016a, 46.)

Liikunnan suositukset varhaiskasvatusikäisille on juuri uudistettu valtakunnallisesti. Ne perustuvat tutkimustietoon siitä, miten alle kahdeksan vuotiaiden lasten kanssa toimivat aikuiset tukemalla lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia liikunnan avulla voivat mahdollistaa lasten oikeuksien toteutumisen. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset muistuttavat meitä aikuisia velvollisuudestamme tukea lasten kasvua ja kehitystä. Meidän tulee auttaa jokaista lasta kasvamaan kohti omia mahdollisuuksiaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016a, 6.) Nykylapset istuvat erilaisten

ruutujen ääressä paljon ja fyysinen aktiivisuus on vähentynyt. Liikkumisella on suora yhteys useaan kasvuun ja kehityksen alueeseen. Tutkimuksien mukaan passiivisuuden vähentäminen ja fyysisen aktiivisuuden lisääminen on yhteydessä mm. kehon koostumukseen, fyysiseen kuntoon, oppimiseen ja motorisiin taitoihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b, 17.)

Liikkumisen tulee olla luonteva osa lapsen päivää ja sisältää erilaisia ja eritasoisia liikunnan tapoja. Lasten kehontuntemuksen, keuhonhallinnan, motoristen perustaitojen ja ryhmäliikunnan taitojen kehittäminen ovat varhaiskasvatuksen tehtäviä. Nykypäivän mediasisällöt tuovat paljon vaikutteita lasten elämään. Siksi on tärkeää myös opettaa ja ylläpitää perinteisiä piha- ja sisäleikkejä. Säännöllinen ja ohjattu liikunta tukevat lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja motorista oppimista. Myös vanhempia pyritään innostamaan liikkumaan vapaa-ajalla. (Opetushallitus 2016a, 46.) Kaikkein tehokkaimmin lapsen fyysisen aktiivisuuden edistämistä tukee vanhempien osallistaminen (Sääkslahti 2015, 219). Konneveden päiväkodissa onkin järjestetty vanhempien ja lasten yhteisiä liikunnallisia tapahtumia, joista on saatu positiivisia kokemuksia.

Kuten leikin mahdollistaminen, myös liikkumisen suunnittelu vaatii varhaiskasvatuksen henkilöstöä suuntaamaan katseensa toimintaympäristöihin. Hyvin rakennetut ympäristöt antavat fyysistä tilaa ja monipuolisia muuntelun mahdollisuuksia liikkumisen suunnitteluun. Ulkona on hyvä käyttää lähiympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti. Mikäs sen mukavampaa kuin esimerkiksi metsässä kulkeminen, joka kehittää lasten motorisia taitoja kuin itsestään. (Sääkslahti 2015, 200.) Liikunnan sisältöjen suunnittelu ja lasten taitojen havainnointi on myös tärkeää. Liikuntavälineiden on oltava turvallisia ja osan niistä tulee olla lasten käytössä myös omaehtoisen leikin aikana. (Opetushallitus 2016a, 46.) Konnevedellä on monipuoliset mahdollisuudet liikkumiseen ja luonto on lähellä. Liikunta on ollut Konneveden päiväkodin toiminnassa vahvasti mukana jo useita vuosia. Sen painottuminen uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on siis hyvin luonnollista.

Ympäristökasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määräävät varhaiskasvatusta vastuullisuuteen ja ekologisuuteen toiminnassaan. Kestävä elämäntapa tulee huomioida kaikessa toiminnassa varhaiskasvatuksessa. Vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön ilmennetään arjen valinnoilla ja toimilla. Välineiden ja tilojen yhteiskäyttö, kohtuullisuus, säästäväisyys, korjaaminen ja uusiokäyttö ovat varhaiskasvatuksen keinoja

edistää ympäristökasvatusta. (Opetushallitus 2016a, 31.) Konneveden omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa painottuu luonto, joka kuuluu ympäristökasvatuksen osa-alueisiin.

Ympäristökasvatuksella pyritään vahvistamaan lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä. Tavoitteena on myös ohjata lapsia kohti kestäväää elämäntapaa. Oppimisympäristöjä käytetään hyväksi ympäristökasvatuksessa monipuolisesti. Lähi-luonto ja rakennetut ympäristöt retkeilyn ja tutkimisen kohteena ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. Lapsen luontosuhteen vahvistamisella ja luonnon havainnoinnilla ohjataan lasta kunnioittamaan luontoa ja sen kasveja sekä eläimiä. (Opetushallitus 2016a, 45.) Ympäristökasvatuksessa oleellista on myös lasten osallisuuden vahvistaminen. Osallistumisen kautta lapset saavat äänensä ja mielipiteensä kuuluviin. Ja lapsi joka saa mahdollisuuden huolehtia ja oppii huolehtimaan ympäristöstään, oppii ottamaan ympäristön huomioon ja huolehtimaan siitä. (Parikka-Nihti 2011, 38.) Oman elämänsä asioihin osallistuessaan ihminen saa tunteen siitä, että vaikuttaa asioihin. Lasten tulisi saada vaikuttaa myös esimerkiksi alueensa rakenteellisiin muutoksiin aktiivisina elinympäristöjen käyttäjinä (Parikka-Nihti 2011, 36). Näin suureen osallisuuteen meillä on Suomessa vielä matkaa.

5 YHTEISTYÖKUMPPANINA KONNEVESI

Yhteistyökumppanini tämän opinnäytetyön teossa on ollut Konneveden kunta ja erityisesti sen varhaiskasvatus. Konnevedelle laaditaan ensimmäistä kertaa varhaiskasvatusta ohjaavaa varhaiskasvatussuunnitelmaa ja omana osuutenani olen tehnyt kunnalle lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa varten lomakkeen (LIITE 3) työvälineeksi kaikille työntekijöille. Olen tehnyt yhteistyötä kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa koko opinnäytetyön työstön ajan. Olen ollut yhteydessä myös kunnan esikoulunopettajiin ja tietotekniikasta vastaavaan henkilöön työstön aikana.

5.1 Konneveden kunta

Konnevesi on pieni 2757 asukkaan kunta Keski-Suomessa (Suomen Kuntaliitto 2016). Konnevesi on melko itsenäinen pieni maalaiskunta. Ikääntyvien määrän on ennustettu nousevan jo ennestään keskimääräistä suuremmista lukumääristä. Syntyvyys on pientä ja muuttoliike on ollut jo useita vuosia miinusmerkkistä. (Konneveden kunta 2016, 15.) Suurimpia tulevaisuuden haasteita lienee pienillä resursseilla mahdollisimman laadukkaasti pyöritettävät palvelut.

Konnevesi on ollut perheeni asuinpaikkana jo 12 vuotta ja olen ollut kunnan vakituksena työntekijänä vuodesta 2008. Tällä hetkellä olen opintovapaalla perhepäivähoitajan työstä. Omien verkostojeni vuoksi tuntui luontevalta pyrkiä tekemään opinnäytetyönä kehittämistyötä omaan kuntaan. Varhaiskasvatuksen lakiuudistus osui kannaltani juuri oikeaan kohtaan, ja kunnan päivähoiton ohjaaja oli myöntäväinen ehdotukselleni tehdä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma koko kunnan varhaiskasvatussuunnitelman työstöön liittyen.

5.2 Konneveden varhaiskasvatus

Konnevedellä työskenteli varhaiskasvatuksen piirissä tämän opinnäytetyön tekemisen aikana 19 henkilöä. Kunnan päivähoiton ohjaaja tekee kahtena päivänä työtä lapsiryh-

mässä päiväkodilla ja käyttää loput työajastaan päivähoidon ohjaajan työhön. Päivähoiton ohjaajan lisäksi päiväkodilla työskentelee toinen lastentarhanopettaja. Muilla työntekijöillä on mm. lähihoitajan, lastenohjaajan, sosiaalikasvattajan ja perhepäivähoitajan kelpoisuuksia. Varhaiskasvatuksen piirissä Konnevedellä on viitisenkymmentä lasta. Kunnassa varhaiskasvatus on järjestetty siten, että keskustan alueella toimii päiväkotit ja ryhmäperhepäiväkotit sekä kaksi perhepäivähoitajaa. Lisäksi haja-asutusalueella toimii kolme perhepäivähoitajaa. Päiväkotit toimii vuorohoitopisteenä. Vuorohoiton tarve on vielä melko vähäistä ja epäsäännöllistä, mutta on lisääntynyt selkeästi viime vuosina.

Lakiuudistuksen myötä varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen tulee varhaiskasvatuksen järjestäjille pakolliseksi elokuussa 2017. Tämän muutoksen myötä varhaiskasvatussuunnitelman työstö on aloitettu syksyn 2016 aikana. Työstö tehdään yhteistyössä opetustyön henkilökunnan kanssa. Kunnan oman varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen ja sen käyttäminen työtä ohjaavana asiakirjana on varhaiskasvatuksen henkilöstölle Konnevedellä uusi asia, koska Konneveden kunnalla ei ole aiemmin ollut omaa suunnitelmaa. Se kasvattaa laatua ja tuo työhön uudenlaista positiivista haastetta. Varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen liittyen kunnassa on omaan kokemukseeni pohjaten suurimpia kehittämispaineita ainakin henkilöstön kelpoisuuteen liittyen sekä lapsihavainnoinnin, säännöllisen suunnittelun ja systemaattisen dokumentoinnin alueilla.

6 KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

6.1 Tavoitteet ja tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella, työstää ja kehittää mahdollisimman hyvä ja toimiva työväline Konneveden kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöiden käyttöön. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on lomake, joka kulkee lapsen mukana koko varhaiskasvatuksen ajan sekä ohjaa toiminnan suunnittelua ja toimintaympäristöjen kehittämistä varhaiskasvatyksikössä (Opetushallitus 2016a, 10). Tuoreet valtakunnalliset Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tulevat ohjaamaan työskentelyäni koko ajan, koska niiden pohjalta lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tulee tehdä. Perusteissa on hyvin määritelty tarvittavat alueet ja tarvittaessa tulen pyytämään neuvoa ja apua yhteistyökumppaniltani.

Suunnitteluvaiheeseen kuuluu työntekijöiden haastattelu, työryhmän yhteiset suunnittelupalaverit, yhteydenpito päivähoiton ohjaajan kanssa sekä yhteiset keskustelut kaikkien asiaan sitoutuneiden kanssa salassapitovelvollisuudet huomioiden. Tavoitteeni tässä vaiheessa on kartoittaa, millainen lomake palvelisi kaikkia työntekijöitä tulevassa työssä. Pyrin jo tässä vaiheessa omalta osaltani luomaan mahdollisimman positiivisen ilmapiirin ja ajattelutavan kunnan varhaiskasvatukseen tuleviin muutoksiin, jotta niihin sopeutuminen olisi kaikille työntekijöille sujuvaa.

Työstövaiheessa teen suunnitteluvaiheen alkukartoituksessa keräämäni aineiston pohjalta lomakkeen. Tämä vaihe luonnollisesti sisältää paljon yksin puurtamista, mutta pyrin pitämään yhteisen keskustelun auki koko työstön ajan ja tarkentamaan havaintojani ja keräämiäni toiveita jatkuvasti. Tavoitteenani tässä vaiheessa on suunnitella huolella ja tarkkuudella mahdollisimman laadukas ja pitkäikäinen lomake (LIITE 3). Tulen pyytämään mielipidettä useaan otteeseen työstön aikana päivähoiton ohjaajalta ja hyväksytän lopullisen version hänellä ennen sen muokkaamista PDF-muotoon.

Haluan myös jollain lailla tuoda itse lomakkeen henkilöstölle ja selventää sitä ennen käyttöön ottoa. Tämän ajatuksen pohjalta ehdotan syksyllä 2016 kunnan päivähoiton ohjaa-

jalle perehdytystä lomakkeen käyttöön liittyen. Tämä ehdotus otetaan ilahtuneena vastaan. Näin varhaisessa vaiheessa asian varmistaminen mahdollistaa orientoitumiseni perehdytykseen jo alkukartoitusta tehdessäni. Tulen suunnittelemaan perehdytyksen käyttäen hyväkseni haastatteluissa keräämiäni huolen aiheita tai epäselvyyksiä lomakkeen käyttöön liittyen. Lisäksi kysyn erikseen sähköpostilla kaikilta millaisia asioita perehdytyksessä olisi hyvä käsitellä.

Arviointivaiheessa olen riippuvainen ajallisista raameista. Haluan kuitenkin ainakin kerätä käyttäjiltä kokemuksia lomakkeen toimivuudesta käytännön työssä. Mikäli kehitystyö jää kesken, sitä voidaan jatkaa muissa yhteistyökuvioissa myöhemmin. Tavoitteenani tässä vaiheessa on myös mahdollisuuksien mukaan arvioida ja kerätä käyttäjiltä kokemuksia oman työni onnistumisesta sekä lomakkeen käyttöönottoon liittyvistä asioista.

6.2 Aikataulu ja resurssit

Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman aikataulu on sovittu niin, että lomake saataisiin käyttöön jo alkuvuodesta 2017. Näin muutama lomake voidaan ottaa koe-käyttöön heti perehdytyksen jälkeen ja koekäytön pohjalta kerätyn palautteen perusteella voin tehdä lomakkeeseen vielä muutoksia. Opinnäytetyön suunnitelmaa tehdessäni luon tavoitteideni mukaisen aikataulun, jota pyrin noudattamaan.

Rahallisia resursseja ei tähän työstöön liittyen kovin paljoa kulu. Papereiden tulostaminen onnistuu kunnan kautta ja koulun avulla. Lomakkeen pyrin saamaan sähköiseen muotoon tallennettuna, jolloin se on helppo lähettää ja tulostaa missä vain. Sähköiseen muotoon muuttaminen onnistuu kunnan tietotekniikasta vastaavaan työntekijän toimesta ja tulen lähettämään valmiin lomakkeen hänelle aivan lopuksi. Tämä ei todennäköisesti tapahdu tämän opinnäytetyön valmistumisen aikana.

Lomakkeeseen liittyen ehdotan sen kuvittamista itse. Tämän teen mielelläni, eikä se vaadi kuin omia ajallisia resurssejani. Koen sen kunniatehtävänä, koska olen viime keväänä myös suunnitellut Konneveden kunnan varhaiskasvatukselle logon, joka on käytössä.

7 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI

7.1 Suunnittelu

Olen osittain jo keväällä 2016 päässyt mukaan yhteisiin keskusteluihin, jotka koskivat Konneveden varhaiskasvatussuunnitelman tekoa opintoihini liittyvän päiväkotiharjoittelun kautta. Tuo harjoittelu oli loistava mahdollisuus yhteistyön syventämiseen ja auttoi minua pääsemään asiaan sisälle. Olen myös saanut harjoittelun myötä luotua uusia luottamuksellisia suhteita, joiden kautta lapsen varhaiskasvatussuunnitelman työstö on ollut luontevampaa. Näistä yhteistyökuvioista innostuneena olen aloittanut opinnäytetyön suunnittelun jo keväällä 2016 pienimuotoisesti omassa päässäni ideoiden ja pohtien erilaisia asioita. Olen heitellyt ideoita ja kysynyt mielipiteitä lähinnä päivähoiton ohjaajalta, mutta myös muilta kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöiltä. Lopullisen ideani olen kysynyt kevään harjoittelun ohessa ja kunnan päivähoiton ohjaaja sekä lastentarhanopettaja suostuivat ehdotukseeni.

Varhaiskasvatuksen iltapalaverissa olin esittelemässä opinnäytetyöni henkilökunnalle 13.9.2016. Samassa palaverissa allekirjoitimme sopimuksen opinnäyteyhteistyöstä. Kysyin myös suullisen luvan työntekijöiden haastatteluun ja sähköpostiosoitteiden näkymiseen ryhmäviesteissä. Molempiin sain henkilöstön luvan, eikä päivähoiton ohjaaja vaatinut erillistä kirjallista sopimusta koskien noita aiheita.

Iltapalaverissa alustin työntekijät aiheeseen varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kautta ja pyrin osallistamaan kaikki mukaan prosessiin heti alkuvaiheessa. Saatekirje lähetetään yleensä haastatteluja ennen ja sen tehtävänä on vakuuttaa tutkimuskohde tutkimuksesta ja motivoida osallistumaan haastatteluun (Vilkkä 2015, 189). Aloituskirjeessäni (LIITE1), jonka jaoin heti esittelyni alkuvaiheessa, halusin johdatella aiheeseen ja motivoida henkilöstön yhteistyöhön. Pyrin siihen, että lomakkeesta tulisi mahdollisimman hyvä työväline heidän käyttöönsä. Koska aihe on uusi usealle työntekijälle Konnevedellä, halusin tarkentaa ja selventää aihetta useassa eri kohdassa. Saatekirjeessä ja aloituspalaverissa tarkensin aihetta suullisesti, kirjallisesti ja vielä visuaalisesti.

Kirjallinen saatekirje sisälsi linkkejä materiaalin omaehtoiseen tutkimiseen ja teoriatietoon. Nämä olivat vapaaehtoisia, enkä velvoittanut ketään niitä tutkimaan itsenäisesti. Lisäksi kirjeessä oli linkkejä neljän eri kunnan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Niihin pyysin kaikkia tutustumaan ennen haastattelujen aloittamista, että perusasiat olisivat selvillä. Ajattelin, että niiden avulla olisi helpompi miettiä käytännössä, millainen lomake olisi hyvä työväline. Varsinkin, kun Konnevedellä ei ole ollut aikaisemmin käytössä vastaavia. Pyrin etsimään esimerkit mahdollisimman erilaisten ominaisuuksien mukaan. Halusin myös kohdentaa heti alkuvaiheessa huomiota muutamaan elementtiin, joita aioin kysyä haastatteluissa. Näitä olivat mm. ikätason mukaiset erilliset lomakkeet, esiopetukseen siirtymisen huomioiminen, lapsen osallisuuden huomioiminen ja lupakyselyt. Valitsin esimerkit myös niiden internetistä löydettävyyden vuoksi. Saatekirjeen loppuun lisäsin omat yhteystietoni ja kerroin olevani käytettävissä milloin vain koko työstön ajan.

Korostaakseni aihetta vielä kuvan keinoin tein aloituspalaveriin seinäjulisteen, jossa esittelin kaavion avulla, miten uusi varhaiskasvatussuunnitelma sijoittuu lainsäädännön kanssa käytännön työtä ohjaavaksi asiakirjaksi. Pelkäsin lapsen varhaiskasvatussuunnitelman menevän hieman sekaisin koko varhaiskasvatussuunnitelman kanssa ja pyrin selvittämään myös tätä eroa. Juliste onkin ollut päiväkodin seinällä melkein koko varhaiskasvatussuunnitelman työstön ajan.

Aloituspalaverin jälkeen sovin varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa haastatteluajat, jolloin keräisin mielipiteitä ja ehdotuksia tulevaa lomaketta ajatellen. Aikataulu muodostui oman syksyn 2016 harjoittelun aikataulujen mukaan. Käytännössä sain haastattelut tehtyä melko hyvin työharjoittelun aikana, vaikka olinkin toisella paikkakunnalla harjoittelussa. Tammikuuta 2017 pidin viimeisenä ajankohtana haastatteluille, että ehdin työstää lomakkeen arvioitavaksi.

Pyysin alkuvaiheessa myös kunnan yhden esiopetuksesta vastaavan lastentarhanopettajan mielipidettä lomakkeen osalta. Pyysin häntä erityisesti miettimään, kuinka se parhaiten palvelisi tärkeässä nivelvaiheessa eli lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetuksen piiriin. Hän lupasi keskustella asiasta kunnan muiden esiopettajien kanssa ja palata sitten asiaan. Sainkin erittäin hyvät ja perusteelliset muistiinpanot heidän pitämästään palaverista kunnan tulevaan varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyen.

7.1.1 Alkukartoitus

Tämän vaiheen aikana toteutin alkukartoitukseen liittyen haastattelut koko kunnan päivähoidon henkilökunnalle, joita oli sillä hetkellä yhteensä 18. Yksi työntekijöistä oli pitkällä lomilla, emmekä saaneet aikatauluja täsmäämään, joten päätin jättää hänet haastatteluista pois. Olin pohtinut erilaisia haastattelumenetelmiä ja päätynyt teemahaastatteluun, jonka kirjasin käsin. Syy, miksi päädyin käsin kirjaamiseen, on sen nopeus. Perustelin valintaani myös sillä, että aihe ei mielestäni vaadi syvempää analysointia, eikä varmasti aiheuta ylimääräistä pohdintaa työntekijöissä. Toisaalta vaikka näin olisikin, ja aiheen vierestä tulisi paljonkin asiaa, en koe muun asian kirjaamisen olevan relevanttia tämän kehitystyön kannalta. Äänityslaite saattaa myös aiheuttaa haastattelutilanteeseen turhaa jännitettä ja uskon saavani rennomman keskustelun aikaan ilman sitä.

Teemahaastatteluun päädyin myös aiheen vuoksi. Jo haastattelukysymyksiä (LIITE 2) laatiessani totesin teorialähtöisen analyysin palvelevan parhaiten opinnäytetyötäni, ja siihen liittyy aineiston analyysiä ohjaava valmis aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97). Omassa opinnäytetyössäni tuo aineiston kehys ovat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Totesin, että valmiiksi laaditut kysymykset eivät palvelisi kovin hyvin aihettani. Laadin kuitenkin varmuuden vuoksi tarkentavia kysymyksiä haastattelurunkooni.

Pyörittelin myös mielessäni pari- tai ryhmähaastattelu-ideaa vielä paremman vuorovaikutuksen saamiseksi. Alustaessani henkilökuntaa aiheeseen aloituspalaverissa 13.9.2016, tämä idea aiheutti positiivista pään nyökyttelyä. Annoin haastateltavien itse päättää, kuinka he itse haluavat tulla haastateltaviksi ja muutama valitsikin parihaastattelun. Haastattelut päätin toteuttaa siten, että kävisin haastattelemassa jokaisen päiväkodin ja ryhmäperhepäiväkodin työntekijän työpaikalla. Jokaiselta perhepäivähoitajilta kysyin erikseen, että haluavatko he haastattelun toteutuvan päiväkodin tiloissa vai heidän kotonaan. Mikäli haastattelut toteutuisivat päiväkodilla, heidän hoitolapsensa voisivat olla muiden päiväkodin lasten parissa sen ajan. Kaikki perhepäivähoitajat kuitenkin toivoivat, että kävisin heidän luonaan, joko aamuleikkien aikana tai päiväuniaikaan. Kaksi perhepäivähoitajaa halusivat olla yhtä aikaa haastattelussa, ja yksi järjesti haastattelun vapaapäivälleen.

Kaikki nämä haastatteluun liittyvät järjestelyt on hoidettu työntekijöiden kanssa sähköpostiviesteillä. Päivähoidon ohjaaja lupasi nämä haastattelut myös työajaksi työntekijöille, ettei kenenkään tarvitse käyttää omaa vapaa-aikaa.

Haastattelutilanteessa pyrin luontevan vuorovaikutuksen tuomaan keskusteluun, jonka tavoitteena on tuottaa pohtimalla jokaisen oman työn kannalta hyviä ehdotuksia ja mielipiteitä tulevaa työvälinettä varten. Teemahaastattelussa haastattelijan tehtävänä on huolehtia, että keskustelussa pysytään asetetuissa teemoissa (Vilkka 2015, 126). Tunsin haastattelvat jo ennestään, koska heistä osan kanssa olen tehnyt töitä vuosia, ja osan kanssa olen ollut viime kevään harjoittelussa samassa työyhteisössä. Tällöin on vaarana, että asia karkaa välillä aivan muihin aihepiireihin, mutta kirjaustapani sallii opinnäytetyön kannalta epäoleellisen informaation pois jättämisen heti haastatteluvaiheessa. Tämä helpottaa omaa työtäni haastatteluiden tuloksia käsitellessäni.

7.1.2 Haastattelujen purku

Olen seuraavaksi hieman purkanut alkukartoituksen haastatteluvastauksia. Koska päädyin teemahaastatteluun, olen kirjannut vain tarpeelliset asiat keskusteluista. Tällä tarkoitan sitä, että olen kirjoittanut ylös vain tulevaa lomaketta ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevat asiat. Myös koko kunnan varhaiskasvatussuunnitelman työstöön liittyviä asioita olen kirjannut ylös. Näiden lisäksi olen kirjannut ylös tulevaa perehdytystä ajatellen huolenaiheita ja ajatuksia lomakkeen käyttöönottoon liittyen. Osassa haastatteluista puhuttiin paljon varsinaisen haastattelun aikana tai sen jälkeen esimerkiksi työhyvinvointiin liittyvistä asioista ja myös henkilökohtaisista asioista. Mielestäni nämä eivät kuulu opinnäytetyöni kannalta kirjattaviin asioihin, joten en niitä ole myöskään kirjannut.

Haastattelukysymykset (LIITE 2) olivat teemaan liittyen melko väljiä. Olen laatinut kysymykset sillä ajatuksella, että niistä voi osan jättää pois, mikäli haastateltavalta tulee asiaan liittyen mielipiteitä oma-aloitteisesti. Olen lisäksi keksinyt haastattelutilanteessa tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Jokaisessa haastattelutilanteessa olen pyrkinyt varmistamaan asian ennen kirjaamista. Olen lukenut ääneen haastatellulle kirjoittamani asiat viimeistään haastattelun lopuksi, välillä keskellä haastatteluakin, varmistaakseni oikean

tulkinnan. Olen myös tarkentanut kysymyksiä, mikäli en ole ollut aivan varma haastattelun vastauksesta.

Halusin ensimmäisenä tietää onko aihe selkeä vai tarvitaanko mahdollisesti lisäselvennystä, ennen kuin pääsemme lomaketta koskeviin kysymyksiin. Osalle aihe oli hieman vielä epäselvä, joten useassa haastattelussa aloitimme kertaamalla aiheen pääkohtia keskustelemalla. Seuraavaksi tiedustelin, ovatko työntekijät tutustuneet johdantolinkkeihin, jotka olivat saatekirjeessä (LIITE 1). Ilahtuneena kuulin, että yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat tutustuneet linkkeihin. Osa kertoi jopa tehneensä muistiinpanoja kirjatun huomioita materiaaleihin tutustuessaan. Yksi haastatelluista ei ollut tutustunut linkkeihin, koska ei ollut saanut koko saatekirjettä. Harmittelin tätä hieman ja pahoittelin tapahtunutta. Olin jättänyt alustuksen yhteydessä saatekirjeitä jaettavaksi niille, jotka eivät päässeet paikalle. Jostain syystä yksi oli jäänyt saamatta. Selvensin kuitenkin aihetta alussa, joten pääsimme siinäkin haastattelussa asian ytimeen. Huomasin, että monelle aiheessa hieman sekoittui toisiinsa koko teoriapainotteinen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen lomakemuotoinen varhaiskasvatussuunnitelma.

Kun olimme päässeet itse aiheeseen eli lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, kyselin lomakkeeseen tulevista asioista. Moni kertoikin suoraan asioista, joita olin meinannut kysyä. Joillekin tein lisäkysymyksiä. Lomakkeeseen tulevista asioista puhuminen liikkui hyvin käytännön tasolla. Moni oli huolissaan lomakkeen laajuudesta ja sen täyttämiseen käytettävän ajan riittämisestä. Moni myös esitti toiveen, ettei lomake olisi liian laaja. Selkeys ja helppo täytettävyyys toistui melkein joka haastattelussa. Lapsen osallisuus tuli kaikkien mielestä näkyä lomakkeessa joko lapsen omana sivuna tai kohtana. Erilaisia lupakyselyitä pidettiin myös tärkeinä ja ne tuli kaikkien mielestä olla lomakkeessa. Esikouluun siirtymisen huomiointi oli sekin kaikkien vastaajien mielestä tärkeä asia.

Hieman hajontaa sekä eriäviä mielipiteitä ja vastauksia tuli kysyttäessä painotusten näkymisestä. Pituudesta oltiin montaa mieltä. Toisaalta ei saisi olla liian pitkä, mutta kuitenkin kattava. Erilaisia täyttövaihtoehtoja toivottiin myös. Esimerkiksi rasti ruutuun-menetelmällä täyttäminen on nopea ja helppo tapa, joissakin asioissa kuitenkin tarvitaan vapaata kirjoitustilaa. Suurin osa kysymyksistä koski lomakkeen täyttämistä ja vasu-keskusteluja, joita varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat pitämään vähintään kerran vuodessa, ja joissa nimenomaista lomaketta yhdessä vanhempien kanssa täytetään. Keräsin

haastatteluista kaikki kysymykset ja huolenaiheet koskien varhaiskasvatussuunnitelmaa, vaikka ne eivät olisi koskeneetkaan varsinaisesti lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-lomaketta. Näiden kysymysten pohjalta sain perehdytykseen tärkeitä huomioita, ja välitin kysymykset myös yhteenvetopalaverissa kunnan lastentarhanopettajille.

Haastattelujen jälkeen kasasin aineiston ja analysoin sitä sisällön analyysiä käyttäen. Laadullisen tutkimuksen analyysin valinta voi olla joskus vaikeaa. Oleellista lienee valita sellaiset menetelmät, jotka parhaiten palvelevat omaa tehtävää. (Hirsjärvi, Remes & Sarajärvi 2009, 224.) Analyysini valikoitui aiheen vuoksi teorialähtöiseksi, jossa teoreettiset käsitteet ovat valmiina jo ennen haastattelua ja ohjaavat aineistoa alusta asti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117). Tämän opinnäytetyön kannalta merkityksellinen teoriapohja koostuu varhaiskasvatusta ohjaavasta lainsäädännöstä ja valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Selvensin teoriapohjaa jo saatekirjeessäni (LIITE 1) ja pyrin koko työstön ajan selventämään aihetta, mikäli näin siihen tarvetta. Koska haastattelut toteutuivat teemahaastatteluna, aineisto oli jo valmiiksi jäsentynyt teemoittain (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Seuraavaksi hieman tyypittelin haastatteluvastauksia näiden teemojen (LIITE 2) alle. Tyypittely tiivistää joukon näkemyksiä yleistyksiksi ja auttaa mikäli aineistosta halutaan hakea vaikka eroavaisuuksia tai samanlaisuuksia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-lomaketta ajatellen aineiston tyypittely lopuksi kahteen pääryhmään auttoi minua tulkitsemaan vastauksia. Luokittelin asiat siten, että toiseen osaan keräsin vastaukset, jotka olivat selvästi enemmistön linjauksia lomakkeen ulkomuodosta ja sisällöstä. Toiseen osaan keräsin vastaukset, jotka olivat eriäviä ja hajosivat eniten keskiarvosta mielipiteensä puolesta. Näiden jälkimmäisten vastausten osalta kävimme vielä Konneveden kunnan lastentarhanopettajien kanssa läpi osuudet, jota vastaukset koskivat.

Kävimme aineiston läpi päivähoidon ohjaajan sekä kunnan toisen lastentarhanopettajan kanssa 23.1.2017. Näin saimme vielä yhteisesti mietittyä pääasiat lomakkeen työstöä ajatellen. Muutama kohta myös vaati yhteistä linjausta, jotka päätettiin tässä palaverissa. Esimerkiksi yhdessä lastentarhanopettajien kanssa päätettiin, että painotukset voisivat näkyä kuvituksessa. Heti palaverin jälkeen lähetin kaikille haastatelluille kiitoskirjeen sähköpostitse, jossa kerroin seuraavan vaiheen eli lomakkeen työstön alkamisesta. Halusin myös muistuttaa perehdytyksestä lomakkeen täyttöön liittyen. Sen ajankohta sovittiinkin melko pian tapahtuvaksi 7.3.2017.

7.2 Lomakkeen työstäminen

Lomakkeen työstöön liittyen olen ollut yhteydessä sähköpostitse kunnan tietotekniikasta vastaavaan työntekijään, kysyäkseen kuinka lomake kannattaisi tehdä. Hän vastasi minulle, että Word-ohjelma lienee sopivin tämän kaltaiseen työstöön. Siihen saa halutessaan liitettyä kuviakin. Myös PDF-muotoon muuttaminen on melko helppoa ja meille onkin koulun puolesta annettu siihen hyvät ohjeet. Sähköiseen muotoon muuttamisen lupasi tietotekniikasta vastaava työntekijä tehdä itse, kunhan lomake on valmis.

Lähdin lomakkeen työstämisessä liikkeelle lukemalla uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet perusteellisesti. Se on koko opinnäytetyöni tärkein dokumentti ja on ohjannut työskentelyäni koko ajan. Tein muistiinpanoja lukiessani perusteita, ja erityisesti lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevan osion kirjasin erityisen huolellisesti. Näiden kirjausteni perusteella aloin hahmottelemaan, mitkä asiat on oltava näkyvissä lomakkeessa. Hahmottelin ensin paperille, millaisia kokonaisuuksia tulisi järkevästi laadittuun ja johdonmukaiseen lomakkeeseen laittaa. Pyrin tekemään lomakkeesta alkukartoitushaastattelujen mukaisen lyhyen ja ydinasiat sisältävän. Matkan varrella olen palannut uudelleen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin aina, kun joku asia on ollut hieman epäselvä tai vaatinut muuten vain tarkennusta.

Konneveden kunnan tietotekniikasta vastaavalta työntekijältä sain ohjeen tehdä lomake Word-ohjelmalla ja tutulla ohjelmalla sen työstäminen on ollut vaivatonta. Sain lomakkeen valmiiksi maaliskuun alkupuolella ja hyväksytin sitä matkan varrella pariin otteeseen kunnan päivähoiton ohjaajalla. Hänen kanssaan on ollut mukava työstää opinnäytetyötä, koska palaute on ollut joka asiaan nopeaa ja laadukasta.

Kuvituskuvien piirtäminen on minulle mieluisaa ja yleensä teenkin sen käsin vanhanaikaisesti paperille. Tähän opinnäytetyön lomakkeeseen päätin kuitenkin kokeilla, josko osaisin tehdä kuvat koneelle piirtämällä. Perustelen valintaani sillä, että ne olisivat helpommin siirrettävissä valmiiseen lomakkeeseen ollessaan jo valmiiksi sähköisessä muodossa. Valitsin sähköiseen muotoon suoraan piirtämisen myös sen vuoksi, ettei taustan sävyero olisi häiritsevää. Näin voi käydä, jos käytetään valokuvista siirrettäviä kuvia.

Pohdin ensin piirrospöydän ostamista, mutta päädyin kuitenkin lataamaan tabletille piirustusohjelman, joka löytyi internetistä ja oli ilmainen. Hieman epäilin tällaisen ilmaisohjelman laatua, mutta päätin kokeilla. Piirtäminen tapahtui kosketusnäytölle tarkoitettulla kynällä. Hieman harjoiteltuani sain muutamia kuvia valmiiksi, jotka hyväksyin lomakkeeseen. Päivähoidon ohjaajan hyväksynnän saatua siirsinkin kuvia lomakkeeseen. Se toi minulle hieman päänvaivaa. Kokeilemalla rohkeasti sain kuitenkin kuvat liitettäväksi melko hyvin. Lomake on niin tiiviiseen muotoon työstetty, ettei sinne edes montaa kuvaa mahtunut. Ne kuitenkin tuovat hieman persoonallista ilmettä ja kertovat luonto-aiheisina Konneveden kunnan varhaiskasvatuksen painotuksesta.

Suunnitteluvaiheessa olen käyttänyt muiden kuntien ja kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien lapsen osuutta saatekirjeessäni (LIITE1) mallina lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lomakkeesta. Olen tutkinut mm. lomakkeiden ulkomuotoa, kokoa, johdanto-tekstien määrää, iän mukaisia erittelyjä eri kohdissa ja täyttämisen vaativuutta. Näiden havaintojen pohjalta olen alkukartoitukseen liittyvissä haastatteluissa saanut luotua lisäkysymyksiä, mikäli vastauksia ei ole tullut kovin paljon.

Työstövaiheessa olen tutkinut useiden eri kuntien ja kaupunkien käyttämiä lomakkeita ja ottanut niistä ideoita ja vinkkejä lomakkeen toteuttamiseen. Olen etsinyt niistä elementtejä avuksi opinnäytetyöhöni. Koska Konneveden kunnalla ei ole varhaiskasvatussuunnitelmaa, olen pyrkinyt hakemaan eri kuntien omista suuntaa ja hahmotusta sille, millainen olisi hyvä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Olen huomionut myös sen, että lakiuudistuksen ja uusien varhaiskasvatussuunnitelmien perusteiden myötä kunnat ja kaupungit tekevät parhaillaan kehittämistyötä ja lomakkeet saattavat monessa paikassa muuttua. Näin ollen uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat määrittäneet enemmän tekemäni lomakkeen sisältöjä, kuin nämä esimerkit. Ne ovat lähinnä antaneet suuntaviivoja työskentelylleni.

7.3 Työntekijöiden perehdyttäminen lomakkeen käyttöön

Aiemmassa kirjeessäni pyysin varhaiskasvatuksen työntekijöiltä ideoita ja huomioita, joita perehdytyksessä olisi hyvä käsitellä. Pyysin ideoita perehdytykseen myös erillisessä sähköpostissa päivähoidon ohjaajalta. Sain erittäin hyviä ehdotuksia sisältöihin ja niiden

pohjalta lähdin miettimään millaisia asioita käsitteisimme perehdytyksessä. Hyödynsin myös haastatteluissa saamiani kysymyksiä ja huolenaiheita, että perehdytys kohdentuisi juuri niihin asioihin, jotka ovat oleellisia tuleville lomakkeen käyttäjille.

7.3.1 Perehdytyksen kuvaus

Kun olin saanut lomakkeen (LIITE 3) valmiiksi, välitin sen päivähoitohjaajalle, joka tulosti kaikille oman version perehdytystä varten. Tämä toive tuli alkukartoituksessa ja oli mielestäni hyvä idea. Kun kaikilla oli edessään oma versio, saimme käsiteltäviä lomakkeen yksityiskohtaisesti kohta kohdalta. Olin etukäteen valmistellut rungon perehdytykselle. Sen suunnittelussa otin huomioon päivähoitohjaajalta saamani ehdotukset asioista, joita olisi hyvä tuoda perehdytyksessä esiin. Hän pyysi mm. korostamaan sitä, että tämän virallisen dokumentoinnin tarkoituksena ei suinkaan ole lapsen arviointi, vaan päivähoitohoidon laadun parantaminen ja kehittäminen.

Alustin aiheeseen salassapitovelvollisuuden ja virallisen asiakirjan säilytyksen sekä siihen kirjaamisen kautta. Puhuimme vaitiolovelvollisuudesta ja asiakirjasalaisuudesta sekä kirjaamiseen liittyvästä kielen ymmärrettävyydestä ja selkeydestä. Säilyttämiseen ja lomakkeen siirtoon liittyvistä asioista keskustelimme myös. Alustuksen jälkeen käsitelimme lomakkeen kohta kohdalta. Pyrin koko perehdytyksen ajan pitämään työntekijöihin ja päivähoitohjaajaan vuorovaikutuksellisen ilmapiirin. Mielestäni keskustelua tuli todella hyvin. Ajallisesti emme pysyneet annetuissa raameissa, vaan ylitimme ohjeistetun tunnin noin puolella tunnilla. Keskustelu rönsyili välillä hieman sivuteillä, mutta koska asia on muutenkin ihan uusi Konnevedellä, tämä oli odotettua. Suurimmat huolenaiheet tuntuivat liittyvän lomakkeen käyttöön ja vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Pyysin vielä mahdollisia perehdytyksen jälkeen tulevia ehdotuksia tai huomioita lomakkeeseen liittyen sähköpostilla itselleni. Pyysin vielä lopuksi mahdollisimman montaa ottamaan lomakkeen heti käyttöön niin monelle lapselle, kuin pystyy. Näin saisin arvokasta käyttäjätietoa kerättyä vielä opinnäytetyöni aikataulujen puitteissa. Tavoitteenani oli

saada koekäytön aikana uusia huomioita lomakkeen toimivuudesta. Lupasin muokata lomaketta opinnäytetyöhöni liittyen toukokuun alkuun saakka ja sen jälkeenkin toki pyydettyäessä.

Muutamaan kohtaan tein perehdytyksen jälkeen toivottuja muutoksia. Muokkasin myös kuvia hieman suuremmiksi, koska omasta mielestäni ne näyttivät paperiversiolla hieman epäselviltä. Näiden lisäksi varmistelimme valtakunnan tasolta saakka yhden otsikoinnin käyttöä. Kyseessä oli otsikko Erityisen tuen tarve, jonka toinen opiskelija tiesi kertoa olevan ehkä poistumassa oleva tapa ilmaista lapsen tuen tarve. Pyysin päivähoiton ohjaajaa käyttämään omia kontaktejaan ja kysymään asiaa ylemmältä taholta. Melko nopeasti saimmekin vastauksen, että kyseinen käsite suositellaan korvaamaan uusien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisiksi. Silloin kyseinen osio on otsikoitava Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki-nimiseksi. Tein välittömästi muutokset ja lähetin muokatun version kuntaan.

7.3.2 Tärkeitä huomioita

Perehdytyksestä jäi minulle hyvin positiivinen mieli. Itse lomake otettiin hyvin vastaan. Suurimmat huolenaiheet liittyivät sen käyttöön ja vanhempien osallistamiseen. Työajan riittävydestä ja vanhempien osallistumiseroista puhuttiin jonkin verran. Nämä ovat luonnollisia huolenaiheita ja niiden kanssa painitaan varmaan ihan koko Suomen laajuisesti. Työstin lomakkeen tilanteessa, jossa kunnan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ei ole vielä valmis, joten koko asia saattaa olla osalle työntekijöistä vielä hieman vieras. Itse lomakkeen toimivuutta voi olla vielä vaikea arvioida ja siihen varmasti tulee parhaat kehittämisideat vasta ajan kanssa.

Perehdytyksen jälkeen pohdin paljon erityisesti kohtaa, johon tulee dokumentoida lapsen kehityksen ja oppimisen tuki. Se tuntuu liian suppealta ja mietin, että tulisiko sitä kasvatata kahden sivun mittaiseksi. Kävin tästä keskustelua myös päivähoiton ohjaajan kanssa ja hänkin pohtii asiaa. Totesimme, että erityislastentarhanopettajan asiantuntemus olisi tässä kohdassa tarpeen. Konnevedellekin sellainen ehkä saadaan, ainakin vierailevana tu-

levaisuudessa. Mietimme samassa keskustelussa myös sitä, että lomakkeesta olisi mahdollista tarvittaessa jättää tämä kyseinen kohta ensin pois ja liittää se myöhemmin vain niiden lasten varhaiskasvatussuunnitelmaan, jotka tarvitsevat kyseistä tukea.

8 PALAUTE JA ARVIOINTI LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA-LOMAKKEESTA

8.1 Käyttäjien palautteet lomakkeesta

Pari viikkoa perehdytyksen jälkeen lähetin kaikille Konneveden varhaiskasvatuksen työntekijöille sähköpostia, jossa kerroin tarvitsevani palautetta lomakkeen (LIITE 3) toimivuudesta niiltä, jotka ovat sitä kokeilleet. Olin toki muistuttanut palautteesta myös perehdytyksessä. Pyysin palautetta myös omasta onnistumisesta osuudessani. En laatinut sähköpostiin varsinaisia kysymyksiä vaan lomakkeen toimivuutta kukin voisi arvioida aivan vapaasti kirjoittamalla huomioitaan.

Palautteen perusteella lomake vaikuttaa toimivalta. Ne, jotka olivat kokeilleet lomaketta, totesivat sen toimivaksi. Vanhemmilta oli tullut hyvää palautetta myös. Eräs vanhemmista on aiemmin tutustunut ison kaupungin vastaavaan lomakkeeseen ja sanoi tämän olevan oikein hyvä. Pari muuta vanhempaa totesivat lomakkeen toimivaksi myös. Kovin moni ei vielä kokeillut lomaketta, joten arviointiosuus jää tämän työn suhteen hieman vaillinaiseksi.

Aika ja käytännön työ näyttävät lomakkeesta muutettavia kohtia. Toimivuutta ei nyt kyseenalaistettu, eikä kehittämissuhteita tullut koekäytön perusteella lainkaan. Oman opinnäytetyön työskentelyn aikataulu oli tiukka ja palautteen antamiselle ei jäänyt paljon aikaa. Lomakkeen käyttöönotto vaatii hieman aikaa ja perehtymistä, joten osa ei ole sitä tehnyt vielä. Ja ne, jotka ovat ottaneet lomakkeen koekäyttöön, eivät ole vielä niin pitkällä, että pystyisivät arvioimaan sen käytettävyyttä kaikilta osin.

8.2 Arviointi ja johtopäätökset lomakkeesta

Lomakkeen työstäminen on ollut minulle mieluisa ja motivoiva urakka. Tällä kertaa sain olla mukana oman kunnan kehittämistyössä, mikä tekee kokemuksesta entistä mieluisamman. Tulen myös näkemään työni tulokset mahdollisesti pitkälle tulevaisuuteen. Olen jo luvannut olla käytettävissä ensi kauden aikana, jolloin lomakkeet virallisesti tulee ottaa

käyttöön. Muokkaamisedotuksia ja -toiveita tulee varmasti silloin enemmän, kun lomake tulee kaikkien työvälineeksi. Olen erittäin tyytyväinen lomakkeen sähköiseksi saamiseen. Toivon, että se sujuu ongelmitta. Nykypäivänä sähköisyys lisää lomakkeen käytön helppoutta ja on varmasti myös joillekin vanhemmille mieluisampi täyttömuoto, kuin käsin kirjaaminen.

Itse lomakkeeseen olen tyytyväinen. Vaikka joitain kohtia ehkä tullaankin muuttamaan käytön aikana, pääosin olen mielestäni onnistunut hyvin. Erityisen onnistunut on minusta lapsen osallisuuteen tähtäävä lapsen oma sivu sekä esikouluun siirtymiseen keskittyvä osio. Pidän muutenkin tuon siirtymävaiheen huomioimista yhtenä lomakkeen tärkeimmistä tehtävistä. Myös yleisilme on mielestäni onnistunut ja persoonallinen.

Lomakkeen käyttöä määrittelee osittain Konneveden oma varhaiskasvatussuunnitelma. Se valmistuu tänä keväänä. Suurimpana haasteena lomakkeen työstössä on ollut kehittämistyön keskeneräisyyden sietäminen. Opinnäytetyön alussa jo tiesin, ettei lomake tule heti käyttöön täysipainoisesti. Näin ollen myös arviointiosuus on jäänyt kattavuudeltaan hieman pieneksi, enkä ole voinut muokata lomaketta toimivammaksi opinnäytetyön aikataulun puitteissa. Toisaalta tämän kaltainen lomake usein muuttuu ja muokkautuu käytännön työssä koko ajan.

9 POHDINTAA KEHITTÄMISTYÖSTÄ

9.1 Eettisyys ja luotettavuus

Diakonia-ammattikorkeakouluissa painotetaan eettisiä näkökulmia. Rehellinen ja läpinäkyvä työskentely tuottaa laadukkaan opinnäytetyön. Olen pyrkinyt kaikessa toiminnassani rehelliseen ja oikeudenmukaiseen kanssakäymiseen. Olen myös pyrkinyt tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Tiedonhankintataitoja olen pyrkinyt kehittämään kriittiseen suuntaan ja huomioimaan erityisesti lähteen luotettavuuteen ja alkuperäisyyteen liittyviä seikkoja. Sopimusten noudattaminen kuuluu vahvuuksiini ja on hyvän yhteistyön edellytys. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11–12.)

Pätevyys ja luotettavuus muodostavat kokonaisluotettavuuden ja niihin voi vaikuttaa moni asia. Esimerkiksi huonosti laadituilla haastattelukysymyksillä voidaan saada vastauksia aivan eri asioihin, kuin mihin tutkija olisi halunnut. Virheitäkin voi matkan varrella tulla kirjaamisissa tai tulosten tulkinnassa. (Vilka 2015, 194.) Olen pyrkinyt tarkkuuteen ja suunnitellut opinnäytetyön eri vaiheet hyvin. Aikataulu tuntui jossain vaiheessa hieman tiukalta ja pohdin pitkään, ehdinkö saada kirjallisen työn valmiiksi ajoissa vai siirrätkö koko raportin tekemistä. Aikataulut ja hyvä suunnittelu on kuitenkin auttanut työn valmistumista.

Työelämän vaitiolovelvollisuudet ja salassapitomääräykset sitovat luonnollisesti myös opiskelijaa. Erityisen tarkkana tulee olla haastattelujen ja dokumentoinnin kanssa. Mikään ei saa joutua väriin käsiin. Työelämäsopimus riitti Konneveden kunnalle yhteistyön kirjalliseksi asiakirjaksi. Lisäksi olen heti yhteistyön alussa pyytänyt työntekijöiltä suullisesti luvan haastatteluiden tekemiseen. Päivähoidon ohjaaja oli sitä mieltä, että tämä on tarpeeksi. Tietosuoja edellyttää, että raportista ei voida tunnistaa yksittäisiä henkilöitä ja ettei asiaan kuulumatonta tietoa edes kirjoiteta raporttiin. Kaikki dokumentoitu aineisto hävitetään opinnäytetyöprosessin päätteeksi. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 12–13.) Koska olen kunnan työntekijä ja opintovapaalla, minua sitovat luonnollisesti myös työhön liittyvät vaitiolovelvollisuudet ja salassapitomääräykset.

Eettisyys ja luotettavuus vaativat myös oman roolini vaikutusten pohdintaa työskentelyssä. Tuttuus voi aiheuttaa ennako-odotuksia tai oletuksia sekä haastattelulle että haastattelijalle, mitä ei täysin vieraalla haastattelijalla olisi. Olen alusta asti ottanut tämän seikan huomioon ja pyrkinyt vähentämään tietoisesti oman roolini vaikutuksia työn tuloksiin. Mielestäni olen saanut haastattelut hoidettua hyvin ja luotettavasti. Haastattelukysymysten kohdentuminen juuri oikeisiin asioihin on tuonut minulle hyvää materiaalia lomakkeen työstöä varten. Aloituspalaveri näyttäytyi toimivana johdantona haastatteluille, varsinkin kun asia ei tuntunut silloin vielä olevan kaikille kovin selkeä. Ennakoin muutenkin aiheen vierauden hyvin, ja olin varautunut jokaisen haastattelun alussa kertaamaan aihetta. Todennäköisesti olen auttanut toiminnallani koko henkilöstöä sisäistämään tulevaa varhaiskasvatussuunnitelmaa jokaisen työtä ohjaavana asiakirjana.

Olen miettinyt etukäteen ja myös jälkikäteen oman työni ajoittumista koko kunnan varhaiskasvatussuunnitelman laatimistyöhön. Pohdin sitä, kuinka työhön olisi vaikuttanut myöhäisempi toteutusajankohta. Jos olisin tehnyt opinnäytetyöni vasta kunnan varhaiskasvatussuunnitelman valmistumisen jälkeen, olisin ehkä saanut erilaiset vastaukset lomakkeen toteutusta varten. Koko asia olisi saattanut olla kaikille hieman selkeämpi. Aikaraamit eivät antaneet tälle mahdollisuutta, koska kunnan varhaiskasvatussuunnitelma on valmistumassa nyt keväällä. Elokuun alussa astuvat valtakunnalliset perusteet voimaan ja silloin tulee myös lomakkeen olla valmis. Olisin joutunut työskentelemään kesällä, jolloin suurin osa työntekijöistä on lomalla. En ehkä näin ollen olisi saanut näin kattavia vastauksia kuin nyt sain. Mielestäni olen saanut sekä Konneveden kunnan että omien opintojeni aikataulun raameissa tehtyä hyvää työtä. Toivottavasti siitä on hyötyä mahdollisimman pitkään.

9.2 Palautetta yhteistyökumppaneilta opinnäytetyön prosessista

Pyysin yhteistyökumppaneiltani rehellistä palautetta omasta osuudestani kunnan kehittämistyössä. Palaute oli hyvin positiivista. Tuntuu, että olen hyvin saanut johdateltua Konneveden varhaiskasvatuksen työntekijöitä aiheeseen. Palautteessa kiiteltiin aiheeseen valmistelua ja työntekijöiden osallistamista prosessiin. Velvoitin saatekirjeessäni kaikki lukemaan toisten kaupunkien ja kuntien varhaiskasvatussuunnitelmia ainakin lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien lomakkeiden muodossa ja siitä sain positiivista palautetta.

Koin, että myös haastattelutilanteissa pystyin selventämään työntekijöille vielä tarvittaessa aihetta. On kovin vaikea päästä osallistumaan, mikäli ei koe koko asiaa omakseen tai ymmärrä kehittämisen päämäärää. Konnevedellä on tekeillä ensimmäinen varhaiskasvatussuunnitelma ja sen vuoksi olenkin kiinnittänyt alusta asti paljon huomiota siihen, että asia tulee kaikille tutuksi. Menetelmiin liittyen sain usealta työntekijältä kiitosta siitä, etten käyttänyt haastatteluissa nauhuria. Arvelinkin nauhoituslaitteen olevan jännitystä lisäävä tekijä ja jätin tietoisesti sen pois kun suunnittelin alkukartoitusta.

Vaikka en ollutkaan kunnan varhaiskasvatussuunnitelman työstössä mukana kovin paljon, olen kuitenkin käynyt keskustelua siihen liittyen koko oman opinnäytetyön tekemisen ajan. Olen saanut arvokasta kokemustietoa muilta opiskelijoilta, yhteistyökumppaniltani ja myös viimeisen opintoihini liittyvän harjoittelun kautta toisen kunnan varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta. Olen näin voinut vertailla kahden eri kunnan työskentelyä ja saanut sitä kautta arvokasta kokemusta eri näkökulmien valossa.

9.3 Itsearviointi

Itsearviointi on tärkeä osa opinnäytetyön prosessia. Se alkaa jo suunnitteluvaiheessa päiväkirjan kirjoittamisena. Opinnäytetyötä tehdään usein pitkään ja varsinkin alkuvaiheen pohdintoja ja ajatuksia voi olla vaikea muistaa, ellei niitä kirjoita ylös. Päiväkirjasta on hyvä myös tarkistaa myöhemmin yksityiskohtia. Päiväkirjan pitäminen auttaa suunnitelmaan ajankäyttöä ja kertoo valinnoista sekä ratkaisuista, joita matkan varrella on tehnyt. (Hirsjärvi ym. 2009, 45.) Olen pitänyt päiväkirjaa koko opinnäytetyöprosessin ajalta ja palannut siihen kirjaamiini asioihin säännöllisesti. Olen havainnut kehitystä omassa ajattelussani ja työskentelytavoissani matkan varrella lukiessani päiväkirjamerkintöjä. Alkuvaiheessa esimerkiksi olin kovin innokas saamaan työn tehtyä ja odottaminen oli vaikeaa. Kuitenkin havaitsin ajan mittaan, että aika saa usein aivotyöskentelyn ikään kuin uudelle tasolle. Tällainen prosessimainen työskentely vaatii pysähtymisiä ja joskus suunnan muutoksiakin.

Olen luonteeltani kriittinen ja se kohdistuu myös omaan itseeni. Pysin kriittiseen otteeseen aina ja pyydän aktiivisesti palautetta tekemisistäni. Palautetta olen saanut koko työskentelyni ajan yhteistyökumppaniltani Konneveden kunnan päivähoiton ohjaajalta ja

tällä on ollut suuri merkitys oman työni kannalta. Koska olen työstänyt opinnäytetyötä yksin, olen pyrkinyt saamaan ulkopuolisilta näkemystä ja mielipidettä työstön aikana. Ystäväni ja sukulaiseni ovatkin olleet suurena apuna, varsinkin raportin kirjallisen puolen työstämisessä. Ulkopuolinen palaute auttaa kirjoitusprosessissa, koska kirjoittaja urautuu omiin näkökulmiinsa ja ilmaisuunsa nopeasti (Hirsjärvi ym. 2009, 32). Suurin palaute opinnäytetyöstä tulee viimeisen arvosanan muodossa. Numeron lisäksi saa onneksi myös suullisen palautteen, että tietää missä onnistui ja missä olisi voinut vielä parantaa.

Yhteistyöverkostot olivat minulla jo valmiina, eikä minun tarvinnut luoda uusia opinnäytetyötä varten. Olen päässyt syventämään tietouttani Konneveden kunnan varhaiskasvatuksesta ja sen sijoittumisesta perusopetusjärjestelmään. Myös oma ammatillinen osaamiseni on kasvanut opinnäytetyön prosessin myötä. Aikaisempi osaamiseni keskittyy pääosin lapsen kasvuun ja kehitykseen ennen koulua. Nyt osaan paremmin katsoa lapsen varhaiskasvatusta osana oppimisen polkua matkalla aikuisuuteen, ja elinikäiseen oppimiseen. Olen myös opinnäytetyön prosessin myötä saanut kattavamman kuvan koko Konneveden varhaiskasvatuksesta osana kunnan muita yhteistyöverkostoja.

Sosionomin (AMK) ammatillisuuteen kuuluu yhteistyökyky erilaisissa yhteistyökuvioidissa. Sosionomin on kyettävä myös suunnittelemaan, toteuttamaan ja kehittämään työtään. Opiskelujen aikana olen kehittynyt erityisesti työyhteisötaidoissa. Tämän opinnäytetyön myötä olen oppinut paljon työyhteisön työhyvinvoinnin edistämiseen liittyvistä seikoista. Tulevissa työsuhteissa aion hyödyntää kaikkea tätä osaamista.

Meille on opetettu ammattikorkeakoulussa reflektiivistä otetta omaan opiskeluun ja työhön heti alusta saakka. Ammatillisen toimijan on kyettävä oman toiminnan reflektointiin. Tämä opettaa myös kriittisyyteen. Nämä puolestaan johtavat hyvään teorian ja taidon soveltamiskykyyn alati vaihtuvissa toimintaympäristöissä. (Vilkkä 2015, 212.) Opinnäytetyön tekeminen opiskelun loppuvaiheessa on haaste, joka tekee oman osaamisen näkyväksi. Diakonia-ammattikorkeakoulussa painotetaan opinnäytetyössä työelämälähtöisyyttä, mikä on äärimmäisen hyvä asia. Kun saa tehdä kehittämistyötä, jolla on merkitystä, on aivan erilainen lähtökohta jo alkumetreiltä koko työskentelyyn.

9.4 Jatkokehittäminen

Valtakunnallisesti pohditaan tällä hetkellä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman osalta yhtenäisen lomakkeen tekemistä. Minulle tämä tieto tuli jo opinnäytetyön alkuvaiheessa Konneveden päivähoiton ohjaajan koulutuksessa kuulemana. Hetkellisesti mietin silloin jopa opinnäytetyön aiheen muuttamista. Totesimme yhteistyökumppanini kanssa, että joka tapauksessa lomake täytyy tehdä vastaamaan uusia varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, koska sellaista kunnassa ei ole. Lomakkeen työstön olen pyrkinyt tekemään kaikesta huolimatta niin hyvin, että se palvelisi työvälineenä pitkään. Valtakunnallinen kehittäminen jatkuu vielä todennäköisesti vuosia ja yhtenäinen lomake voi näin ollen ottaa aikaa toteutuakseen.

Ensi syksynä kaikille käyttöön otettavana koko varhaiskasvatussuunnitelma tuo varmasti ensi kaudelle paljon pohdittavaa ja mahdollisesti vielä lisää kehittämisideoita laatimaani lomakkeeseen. Jatkon suhteen olisi hedelmällistä, mikäli lomakkeen toimivuutta voitaisiin arvioida tulevaisuudessa. Tätä voisi toteuttaa esimerkiksi sekä vanhemmille laaditun palautekyselyn, että työntekijöille suunnatun palautekeskustelun muodossa.

Lakisääteisenä Konneveden kunnan oman varhaiskasvatussuunnitelman myötä arviointi ja kehittämistyö tulevat luonnollisena osana kunnan varhaiskasvatukseen pysyvinä elementteinä. Työn kehittäminen on mahdotonta ilman säännöllistä arviointia ja seuranta. Toivon mukaan sekä lomake että kunnan uusi varhaiskasvatussuunnitelma tulevat toimimaan työn välineinä pitkään. Kehittämispaineet tuonee tulevaisuus tullessaan muutoksien muodossa.

LÄHTEET

- Alila, Kirsi; Eskelinen, Mervi; Estola, Eila; Kahiluoto, Tarja; Kinon, Jarmo; Pekuri, Hanna-Mari; Polvinen, Minna; Laaksonen, Reetta & Lamberg, Kirsi 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Taustaineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Koulutuspolitiikan osasto. Viitattu 1.3.2017. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf>.
- Asetus lasten päivähoidosta 1973/239, 16.3.1973. Viitattu 10.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>.
- Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 1998/986, 14.12.1998. Viitattu 10.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986#L3P7>.
- Cambridge University Press 2017. Cambridge Dictionary. Development. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/development>.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. C Katsauksia ja aineistoja 17. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavana verkkoversiona <http://www.diak.fi/opiskelu/opinnaytetyo/Sivut/default.aspx>.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Järvinen, Kirsi & Mikkola, Petteri 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuden ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Pedatieto Oy.
- Karila, Kirsti 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016:6. Opetushallitus. Viitattu 29.3.2016. http://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf.
- Kaskela, Marja & Kronqvist, Eeva-Liisa 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki: Stakes. https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/110190/URN_ISBN_978-952-245-819-3.pdf?sequence=1.

- Keränen, Timo & Taskinen, Mika-Matti 2015. Esikoulu ei ole enää oikeus vaan velvollisuus. Kotimaa 11.1. Viitattu 23.4.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-7726362>.
- Konneveden kunta 2016. Talousarvio 2017. Taloussuunnitelma 2017–2019. Kunnanhallitus 1.12.2016 § 88. Kunnanvaltuusto 14.12.2016 § 27. Viitattu 3.3.2017. <http://www.konnevesi.fi/uploads/TALOUSARVIO2017.pdf>.
- Koskenniemi, Aila 2016. Päiväkotien toimintaan tulee iso muutos ensi syksynä. Aamulehti 7.10. Viitattu 19.2.2017. <http://www.aamulehti.fi/kotimaa/paivakotien-toimintaan-tulee-iso-muutos-ensi-syksyna-23986666/>.
- Kotila, Hannu; Mutanen, Arto & Kakkonen, Marja-Liisa (toim.) 2008. Opetuksen ja tutkimuksen kiasma. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 2002/504, 14.6.2002. Viitattu 7.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504>.
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005/272, 29.4.2005. Viitattu 6.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050272#P16>.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812, 22.9.2000. Viitattu 6.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>
- Lastensuojelulaki 2007/417, 13.4.2007. Viitattu 6.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.
- Mahkonen, Sami 2016. Varhaiskasvatuslaki. Helsinki: Edita.
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ i.a.a. Varhaiskasvatus ja esiopetus. Viitattu 23.4.2017. <https://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatus%20ja%20esiopetus>.
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ i.a.b. Varhaiskasvatuslaki. Viitattu 22.2.2017. <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki>.
- Opetushallitus 2016a. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. Viitattu 19.2.2017. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf.
- Opetushallitus 2016b. Uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet päätetty. Opetushallituksen lehdistötiedote 18.10. Viitattu 19.2.2017. http://www.oph.fi/ajankohtaista/tiedotteet/101/0/uudet_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_paatetty.
- Opetushallitus i.a.a. Varhaiskasvatus. Viitattu 20.3.2017. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus.

- Opetushallitus i.a.b. Kansainvälinen koulutustieto. Viitattu 22.4.2017. http://www.oph.fi/tietopalvelut/kansainvalinen_koulutustieto.
- Opetushallitus i.a.c. Varhaiskasvatus. VASU2017 – varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen. Viitattu 2.2.2017. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Kolme selvityshenkilöä rakentamaan varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekarttaa. Tiedote 10.2. Viitattu 1.4.2017. http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kolme-selvityshenkiloa-rakentamaan-varhaiskasvatuksen-kehittamisen-tiekarttaa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016a. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:21. Helsinki: Lönnberg Print & Promo. Viitattu 18.3.2017. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf?sequence=1>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b. Tieteelliset perusteet varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksille. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:22. Viitattu 28.3.2017. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75406/OKM22.pdf>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Varhaiskasvatuksen kehittämisen ja tutkimuksen painopistealueet. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:19. Viitattu 25.4.2017. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75142/okm19.pdf?sequence=1>.
- Parikka-Nihti, Mari 2011. Pieniä puroja. Kasvua kohti kestävästä kehitystä. Helsinki: Lasten keskus.
- Parrila, Sanna & Fonsen, Elina (toim.) 2016. Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Perusopetuslaki 1998/628, 21.8.1998. Viitattu 23.4.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L1P2>.
- Rautiainen, Anneli 2016. Blogissa Opetushallitus.fi 23.5. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka? Viitattu 6.9.2016. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/103/0/mita_on_varhaiskasvatuksen_pedagogiikka.

- Roos, Piia 2016. Mitä kuuluu? Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Nokia: Piia Roos Oy.
- Seppänen, Timo 2016. Päivähoidon uudistus on kinkkinen palapeli. Kotimaa 10.1. Viitattu 23.3.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-8583680>.
- Sosiaalihuoltolaki 2014/1301, 30.12.2014. Viitattu 3.3.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72. Helsinki: Yliopistopainon kirjamyynä. Viitattu 30.3.2017. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72906/Selv200772.pdf?sequence=1>.
- Suomen Kuntaliitto 2016. Kuntajaot ja asukasluvut 2000–2016. Viitattu 3.2.2017. <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/vaestotietoja/Documents/Kuntajaot%20ja%20asukasluvut%202000-2016.xls>.
- Sääkslahti, Arja 2015. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Varhaiskasvatus 2015. Småbarnspedagogik 2015. Tilastoraportti. Viitattu 1.4.2017. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131666/Tr21_16.pdf?sequence=5.
- Tikkanen, Tiina 2016. Suunnittelu tuo työlle suunnan. Opettaja 14. Viitattu 19.2.2017. <http://www.opettaja.fi/cs/opettaja/jutut&juttuID=1408917390675>.
- Tilastokeskus i.a. Tutkimus- ja kehittämistoiminta. Suomen virallinen tilasto. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/tkke/kas.html>.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuononen, Mika 2015. Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen vähäisempää kuin OECD-maissa keskimäärin. Tieto & Trendit 25.11., 5. <http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/144/>.
- Van Belle, Janna 2016. Early Childhood Education and Care (ECEC) and its long-term effects on educational and labour market outcomes. RAND Europe. http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1667.html.
- Varhaiskasvatuslaki 1973/36, 19.1.1973. Viitattu 19.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>.
- Vilkkä, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

LIITE1: Saatekirje henkilökunnalle

Hei Konneveden varhaiskasvatuksen työntekijät!

13.9.2016

Uudet tuulet puhaltavat ja koko Konneveden kunnan yhteinen varhaiskasvatussuunnitelma on tekeillä. Minun osuuteni siitä tulee olemaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa varten tarvittavan lomakkeen työstö YHTEISTYÖSSÄ teidän kanssanne. Teen lomakkeen opinnäytetyönäni Diakonia-Ammattikorkeakoulun sosionomi-lastentarhanopettajatutkintooni ja sen valmistumisaikataulu on ensi kevääseen mennessä. Saatte lomakkeet käyttöönnne heti niiden valmistuttua.

Vasu-luonnos löytyy Opetushallituksen sivulta:

• http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/perusteet

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta lisää:

• **Varhaiskasvatuslaki**

Niin *ainutlaatuinen* https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/110190/URN_ISBN_978-952-245-819-3.pdf?sequence=1

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman työstön runko:

- Ø *alkukartoitus* eli työntekijöiden haastattelut
- Ø *Sanna työstää lomaketta* haastatteluiden pohjalta
- Ø *lomake käyttöön* palaute, käyttäjäkyselyt
- Ø *lopulliset muutokset/viilaukset* palautteen perusteella
- Ø **VALMIS!** julkistaminen, raportointi

Toivoisin, että tutustuisitte ENNEN HAASTATTELUA alla olevien (linkkien kautta avautuviin) kuntien/kaupunkien lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lomakkeisiin. Mieti esimerkiksi: *Mitä hyvää niissä on? Mitä huonoa? Mikä on tärkeää? Vähemmän tärkeää? Mikä olisi minulle mieluisin täyttämisen malli (rasti ruutuun, vapaa kirjoitustila)? Muita huomioita/toivomuksia/ehdotuksia?*

ÄÄNEKOSKI (eri lomake 1-2-v ja 3-5-v) http://www.aanekoski.fi/files/sosiaalipalvelut/vasu_1-2.pdf ja http://www.aanekoski.fi/files/sosiaalipalvelut/vasu_3-5.pdf

MÄNTYHARJU <http://www.mantynharju.fi/tiedostot/paivahoito/LapsenVasuVALMIS.pdf>

TAIPALSAARI http://www.taipalsaari.fi/sites/default/files/attachments/uusi_lapsen_vasulomake_tps.pdf

RAISIO http://www.raisio.fi/palvelut-a-o/opetus-ja-kasvatus/varhaiskasvatus/fi_FI/varhaiskasvatuksetasiakirjat/

Olen teihin yhteydessä sähköpostitse tämän syksyn aikana, että saamme sovittua molemmille sopivan haastatteluajan. Pysin toteuttamaan haastattelut työajan puitteissa. Minuun saa olla yhteydessä koko prosessin ajan, mikäli mieleen tulee jotain. Alla näette yhteystietoni.

Mukavaa yhteistyötä odottaen,

Sanna Siekkinen, s-posti: sanna.siekkinen@wippies.fi, puhelin: 0445779802

LIITE 2: Haastattelukysymykset

1. Varhaiskasvatussuunnitelma/ Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
 - a) Onko aihe selkeä?
 - b) Tarvitseeko se vielä selvennystä?
 - c) Oletteko tutustuneet johdantolinkkeihin? (Saatekirje)
 - d) Onko prosessiin liittyen jotain kysyttävää?

2. Lomakkeen muoto, käyttö, tarkoitus
 - a) Onko tarkoitus selvä?
 - b) Oletteko tutustuneet saatekirjeessä mainittuihin muiden kuntien lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lomakkeisiin?
 - c) Millaisia huomioita teitte tutustuessanne edellä mainittuihin linkkeihin?
 - d) Millainen lomake olisi teidän mielestänne hyvä työväline?
 - e) Toiveita, epäkohtia, turhaa, välttämätöntä?
 - f) Tulisiko lomakkeessa olla esikouluun siirtyminen huomioitu?
 - g) Entä lapsen osallisuus? Ja miten?
 - h) Entä vanhempien osallisuus?
 - i) Tulisiko kunnan painotusten näkyä lomakkeessa?
 - j) Tulisiko lomakkeessa olla lupakyselyt?
 - k) Onko teillä jotain käyttöön liittyviä ajatuksia, huolenaiheita tai kysymyksiä?

3. Kevään palautekyselyt
 - a) Onko teillä jotain asioita jo nyt mielessä, mitä tulisi käsitellä perehdytyksessä?
 - b) Ajattelitteko ottaa lomakkeen käyttöön heti keväällä edes yhdellä hoitolapsella?

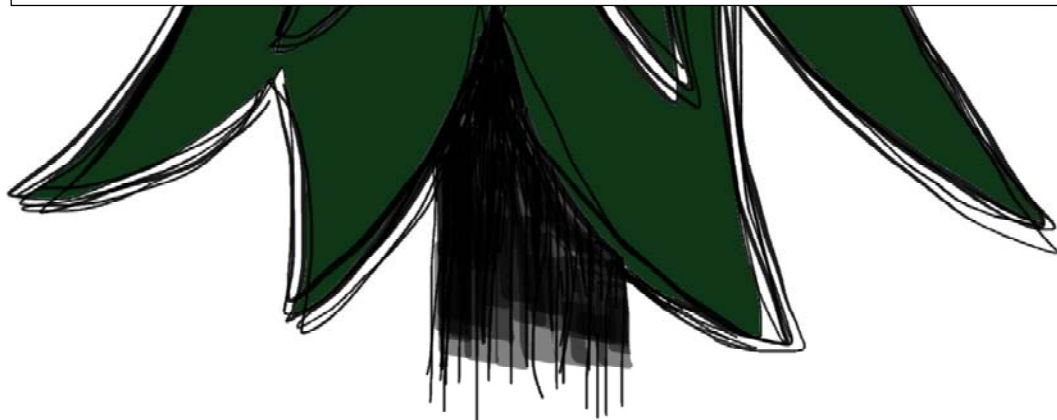
Kiitos haastattelusta! Palaan asiaan sähköpostitse, kun haastattelut on tehty.

LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA
KONNEVEDEN KUNTA

NIMI _____

SYNTYMÄAIKA _____

LAPSEN ESITIEDOT

Nimi _____ Syntymävuosi _____

Hoidon aloituspäivä _____ Hoitopaikka _____

Varahoitopaikka/-paikat _____

Hoitopaikan vaihtamisen ajankohta _____ Hoitopaikka _____

Hoitopaikan vaihtamisen ajankohta _____ Hoitopaikka _____

Huoltajan nimi _____ puh: _____

Huoltajan nimi _____ puh: _____

Huoltajan nimi _____ puh: _____

Huoltajan nimi _____ puh: _____

Muita tärkeitä ihmisiä

Lemmikit

Saako lasta valokuvata/videoida hoitopaikassa _____ kyllä _____ ei

Saako lapsen kuvia julkaista lehdissä/ internetissä _____ kyllä _____ ei

Saako lapsen tekemiä töitä julkaista lehdissä/ internetissä _____ kyllä _____ ei

Saako lapsi osallistua päivähoiton uskonnollisiin tapahtumiin _____ kyllä _____ ei

Saako lapsi pelata tietokonepelejä opetustarkoituksessa _____ kyllä _____ ei

Saako lapsi katsoa televisiota hoitopäivän aikana _____ kyllä _____ ei

Saako lapsen asioihin liittyen olla yhteydessä eri asianosaisiin; esim. edelliseen hoitopaikkaan, neuvolaan, puheterapeuttiin, kouluun, perhetyöntekijään ym. (vanhemmille ilmoitetaan aina ennen yhteydenottoa) _____ kyllä _____ ei

Muut lupa-asiat

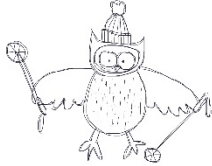
Lääkehoitosuunnitelma liitteenä _____ kyllä _____ ei

LAPSEN KEHITYS, OPPIMINEN, OSAAMINEN, VAHVUUDET JA KIINNOSTUKSEN KOHTEET

Päivittäiset asiat

Huoltajan huomioita

Varhaiskasvatuksen huomioita

<i>Pukeminen</i>		
<i>Ruokailu</i>		
<i>Päiväunet/Yöunet</i> 		
<i>Ulkoilu</i> 		
<i>Hygienia</i>		
<i>Terveystiedot</i> <i>Lääkkeet</i>		

Kehitykseen liittyvää

Huoltajan huomioita

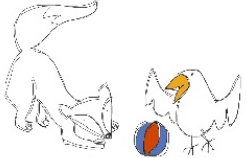
Varhaiskasvatuksen huomioita

<i>Kielen kehitys</i>		
<i>Liikkuminen/ motoriset taidot</i>		
<i>Tunteiden ilmaisu Itseilmaisu</i>		
<i>Temperamentti/luonne</i>		
<i>Leikkiminen</i> 		
<i>Sosiaaliset taidot</i>		

Oppimiseen liittyvää

Huoltajan huomioita

Varhaiskasvatuksen huomioita

<i>Kielen oppiminen</i>		
<i>Käyttäytyminen</i>		
<i>Ryhmässä toimiminen</i> 		
<i>Kädentaidot</i>		

Kieleen, katsomukseen ja kulttuuriin liittyvät asiat

<i>Toiveita yhteistyölle</i> 		
<i>Kasvatusperiaatteita</i>		

Vahvuudet & kiinnostuksen
kohteet & osaaminen

Huoltajan huomioita

Varhaiskasvatuksen huomioita

<i>Mieluisat puuhat Mielenkiinnon kohteet</i>		
<i>Harrastukset</i>		
<i>Vahvuudet Erityisosaaminen</i>		

Tuen tarpeet & kehityshaasteet

Huoltajan huomioita

Varhaiskasvatuksen huomioita

<i>Näitä opettelen vielä</i>		
<i>Suomi toisena kielenä- tavoitteita</i>		

Lapsen oma sivu

<i>oma kuva</i>	<i>mielipuuha</i>
-----------------	-------------------

Lempiruoka? _____

Lempiväri? _____

Kivaa hoidossa? _____

Kivaa kotona? _____

Kysely tehty _____ *Lapsen allekirjoitus* _____

VASU-KESKUSTELUT

Pvm

Asiat, joista keskusteltiin

Yhdessä asetetut tavoitteet toiminnalle
ja vastuunjako

Pvm

Asiat, joista keskusteltiin

Yhdessä asetetut tavoitteet toiminnalle
ja vastuunjako

Pvm	Asiat, joista keskusteltiin	Yhdessä asetetut tavoitteet toiminnalle ja vastuunjako

Pvm

Asiat, joista keskusteltiin

Yhdessä asetetut tavoitteet toiminnalle
ja vastuunjako

Pvm	Asiat, joista keskusteltiin	Yhdessä asetetut tavoitteet toiminnalle ja vastuunjako

LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI

Tuen tarpeet & kehityshaasteet

Huoltajan huomioita

Varhaiskasvatuksen huomioita

<i>Näitä opettelen vielä</i>		
<i>Näissä tarvitsen tukea</i> 		

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Liitteenä kuntoutussuunnitelma

_____ kyllä _____ ei

Liitteenä asiantuntijalausunnat:

_____ kyllä _____ ei

ESIKOULUUN SIIRTYMINEN

Esikouluun siirtyminen on tärkeä vaihe lapsen elämässä. Lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvien tietojen siirto esikoulunopettajalle tukevat lapsen tulevaa polkua esikoulun ja koulun puolella. Tämä sivu täytetään keväällä ennen esikouluun siirtymistä. Tiedot siirretään vanhempien suostumuksella esikouluun.

Lapsen nimi _____ Syntymäaika _____

Kätisyys _____ Allergiat _____

Huoltajien nimet ja puhelinnumerot

Kielelliset valmiudet

Matemaattiset valmiudet

Sosiaaliset taidot

Työskentelytaidot

Aikaisemmin saatu tuki ja tämän hetkinen tarve

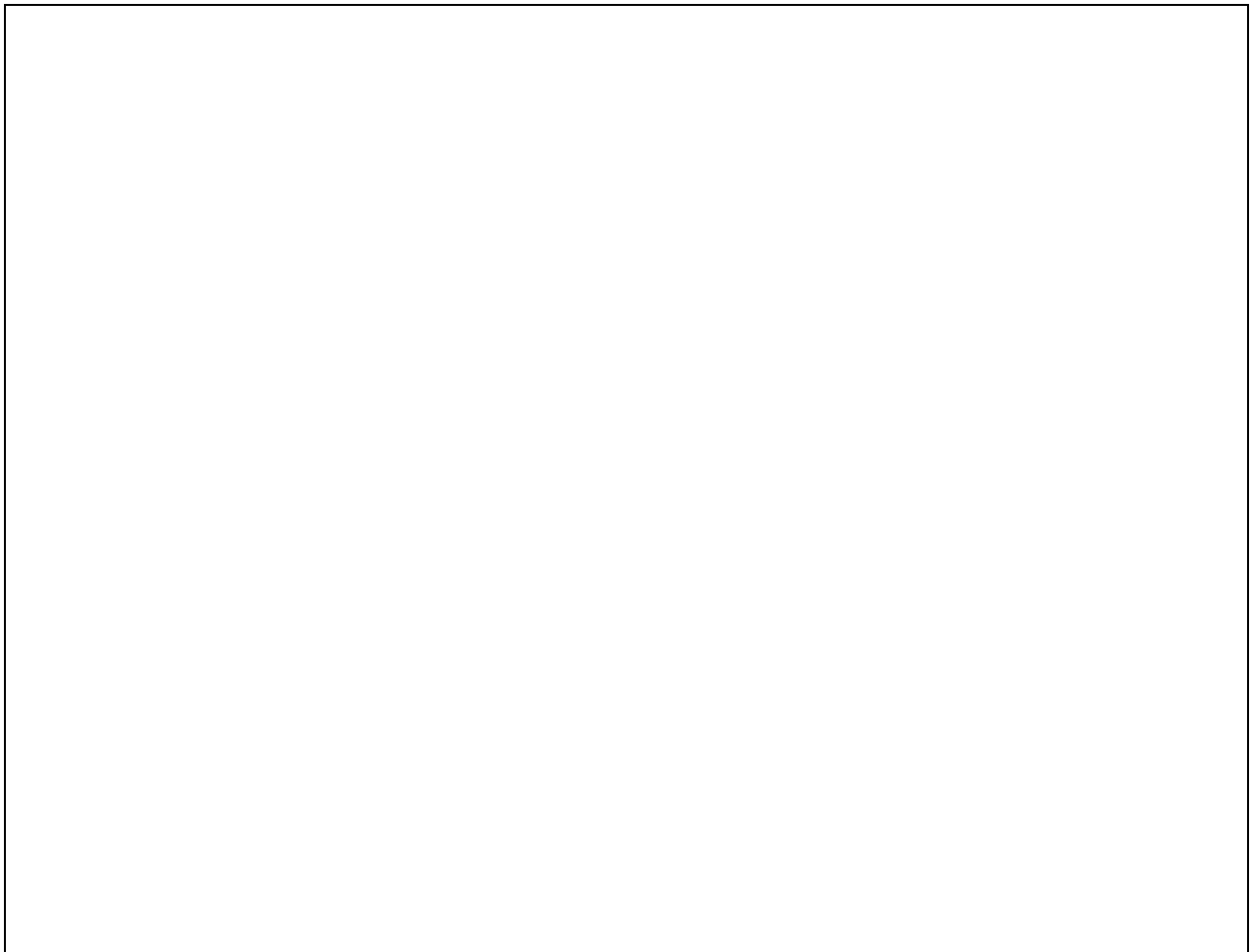
Muita tärkeitä huomioita esikoulua ajatellen

Varhaiskasvatuksen terveisiä esikoulunopettajalle

Vanhempien ajatuksia esikoulun aloittamisesta

Lapsen ajatuksia esikoulun aloittamisesta

Lapsen oma kuva, pvm _____

*Kopion näistä sivuista koskien esikouluun siirtymistä saa siirtää varhaiskasvatuksen
toimesta esikoulunopettajalle*

_____ kyllä _____ ei

"Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita." (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016)

Kuvitus: Sanna Siekkinen